

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra nederlandistiky

Studijní rok 2022/2023

**NEDERLANDSE KINDERFILMS
OP HET ZLÍN FILM FESTIVAL**

DUTCH CHILDREN'S FILMS AT ZLÍN FILM FESTIVAL

NIZOZEMSKÉ DĚTSKÉ FILMY NA ZLÍNSKÉM FILMOVÉM FESTIVALU

Diplomová práce

Nizozemská filologie

Alžbeta Oslancová

Vedoucí práce: Mgr.Kateřina Křížová, Ph.D.

Olomouc 2023

Verklaring

Ik verklaar dat ik mijn masterscriptie zelfstandig geschreven heb en alle vakliteratuur en bronnen die ik gebruikt heb in de literatuurlijst heb vermeld.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou magisterskou práci vypracovala samostatně a že jsem v ní uvedla veškerou použitou literaturu a další zdroje.

V Olomouci dne

Alžbeta Oslancová

Dankbetuiging

Ik wil graag mijn hartelijke dank uiten aan mijn scriptiebegeleider, Mgr. Kateřina Křížová, PhD., voor haar waardevolle adviezen en opmerkingen die mij hebben geholpen bij het schrijven van deze scriptie. Mijn grote dank gaat ook uit naar Mgr. Jaroslava Hynštová voor haar inzet en hulp bij het beschikbaar stellen van het filmarchief van het Zlín Film Festival. Bovendien wil ik Drs. Gerard Hörchner bedanken voor zijn hulp en adviezen met betrekking tot de Nederlandse grammatica.

Inhoud

Inleiding	6
Hoofdstuk 1. Nederlandse kinderfilmproductie	8
1.1 Algemene definitie van de term kinderfilm	8
1.2 Korte geschiedenis van de Nederlandse kinderfilmproductie	9
1.2.1 Speelfilm	9
1.2.2 Animatiefilm	15
1.3 Nederlandse filmfestivals gericht op kinderfilms	21
1.3.1 Cinekid Festival	21
1.3.2 HAFF, KLIK en Kaboom Animatiefilm festival	22
Hoofdstuk 2. Zlín Film Festival	23
2.1 Voorgeschiedenis van het Zlín Film Festival	23
2.1.1 Begin van de filmcultuur in Zlín	23
2.1.2 Filmstudio Gottwaldov	25
2.1.3 De eerste filmfestivals in Zlín	27
2.2 Filmfestival voor kinderen en jeugd	28
2.2.1 1961 – 1989	29
2.2.2 1990 – 1992	33
2.2.3 1993 – tot heden	34
2.2.3.1 Festival locaties	37
2.2.3.2 Festivalprijzen	37
Hoofdstuk 3. Nederlandse kinderfilms in Zlín	39
3.1 De onderzoeksmethode	39
3.2 Aantal Nederlandse films	40
3.3 Nederlandse films in filmsecties	43
3.3.1 Informatieve sectie: <i>Days of Dutch Cinema</i>	45
3.4 Regisseurs	47
3.5 Prijzen voor de Nederlandse films	50
3.6 Aandeel Nederlandse films op het festival	55
Conclusie	58
Resumé in het Tsjechisch	61
Resumé in het Engels	63
LITERATUUR EN BRONNEN	65
Verantwoording afbeeldingen	74
Lijst van afkortingen	75
Lijst met bijlagen	76
Bijlage 1 Tabel met onderzoeksresultaten	77

Bijlage 2	Aantal films bij gekozen festivaledities (2006-2022)	94
Bijlage 3	Aantal Nederlandse films gemaakt in coproductie (2006-2022)	95
Anotatie		96

Inleiding

Voor deze masterscriptie heb ik als thema gekozen Nederlandse kinderfilms op het Zlín Film Festival, een internationaal filmfestival voor kinderen en jeugd. Ik heb dit onderwerp gekozen omdat ik een liefhebber van films en vooral van animatiefilms ben. Deze zijn nauw verwant met films voor kinderen. Aangezien het Zlín Film Festival in Tsjechië plaatsvindt, was het voor mij als student eerlandistiek in Tsjechië de gelegenheid om een deel Nederlandse cultuur in de Tsjechische omgeving te onderzoeken.

Het doel van deze scriptie is een analyse te maken van de Nederlandse kinderfilms op het Zlín Film Festival. Ik richtte me op de periode van 1993, toen het festival internationaal werd, tot 2022, het laatste festivaljaar tot nu toe. Tijdens het onderzoek kwam ik erachter dat de naam van het festival in de loop der jaren is veranderd. Tegenwoordig is de naam daarvan Zlín Film Festival.

Deze scriptie bestaat uit drie hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk concentreer ik me in het kort op de geschiedenis van de Nederlandse kinderfilm in een bredere context. Daarmee bedoel ik met name speelfilm en animatiefilm. Vervolgens introduceer ik kort het kinderfilmfestival Cinekid en het animatiefilmfestival Kaboom. Ik heb geprobeerd contact op te nemen met de organisatoren van deze twee festivals, maar helaas hebben ze niet gereageerd. Daarom presenteer ik alleen de informatie over deze festivals die ik op hun internetwebsites heb gevonden.

Het tweede hoofdstuk wordt gericht op het Zlín Film Festival. Hierbij bespreek ik eerst belangrijke gebeurtenissen die voorafgingen aan de oprichting van het festival. Verder heb ik de evolutie van het festival onderverdeeld in drie periodes. De eerste periode is 1961 – 1989 toen het festival, met uitzondering van twee edities (1964 – 1965), op nationaal niveau werd gehouden. Vervolgens beschrijf ik de gebeurtenissen in de periode 1990 – 1993, toen het festival op zoek was naar zijn vorm en identiteit na de val van het IJzeren Gordijn. De laatste periode is van 1993 tot heden. Ik beschrijf deze periode alleen kort omdat ze in meer detail besproken wordt in het derde hoofdstuk in verband met Nederlandse kinderfilms.

In het derde hoofdstuk presenteer ik mijn onderzoek. Ik richt me op alle Nederlandse kinderfilms die op het festival werden vertoond, inclusief films die in samenwerking met andere landen zijn gemaakt. Hierbij ga ik ervan uit dat de meerderheid van de gepresenteerde films zonder coproductie is gemaakt. Daaruit volgt de vraag of er meer speelfilms of meer animatiefilms voorkomen. Ik veronderstel dat er meer speelfilms werden vertoond, aangezien het maken daarvan in Nederland een lange traditie heeft die teruggaat tot de jaren 1910.

Daarnaast wilde ik vaststellen of er meer Nederlandse films van dezelfde regisseur verschenen.

Mijn andere onderzoeksvraag was in welke filmsecties de Nederlandse films het vaakst voorkwamen. Dit brengt de vraag met zich mee of er Nederlandse films waren die in Zlín prijzen hebben gewonnen. Als sommige films prijzen hebben gewonnen, wilde ik nagaan wat voor films het waren.

Als laatste wilde ik het aandeel van Nederlandse films onderzoeken in het totale aantal deelnemende films in de periode 2006 – 2022. Ik heb deze periode gekozen aangezien ik geen toegang had tot oudere gegevens over alle vertoonde films. Mijn hypothese was dat er geen significant aantal Nederlandse films op het festival is vertoond omdat Nederlandse kinderfilms naar mijn mening niet zo bekend zijn in Tsjechië.

Mijn onderzoeksresultaten zijn gebaseerd op de gegevens die beschikbaar zijn in verschillende festivalcatalogen en het archief van het Zlín Film Festival waartoe ik toegang kreeg dankzij mevrouw Jaroslava Hynštová, die als senior-programmer werkzaam is in Zlín. De tabellen met basisgegevens voor mijn analyse zijn in drie bijlagen te vinden.

In de conclusie bespreek ik de onderzoeksresultaten en geef ik een suggestie voor een mogelijk toekomstig onderzoek.

Hoofdstuk 1. Nederlandse kinderfilmproductie

Er bestaan grote meningsverschillen over de begrippen kinderfilm, familiefilm en jeugdfilm. (Schmidt/Veenendaal 2011: 8) In dit hoofdstuk zal ik voor de helderheid de term *kinderfilm* gebruiken als een term die alle drie categorieën omvat.

1.1 Algemene definitie van de term kinderfilm

Een definitie van kinderfilm is niet gemakkelijk duidelijk te bepalen. Filmdeskundigen hebben hierover verschillende meningen.

Ian Wojcik-Andrews in *Children's Film: History, Ideology, Pedagogy, Theory* (2000) stelt dat het vrijwel onmogelijk is een kinderfilm alsook een kinderkijker te definiëren. Hij legt uit dat er films zijn die kinderkijkers als doelgroep hebben, films die over kinderjaren en kinderen gaan, en daarnaast films waar kinderen naar kijken, of ze nu voor hen bedoeld zijn of niet. (Wojcik-Andrews 2000: 6-7)

Filmcriticus Noel Brown daarentegen vindt dat een duidelijke definitie van kinderfilm essentieel is voor een goed begrip van deze filmvorm. In tegenstelling tot Wojcik-Andrews is hij van mening dat het belangrijk is een onderscheid te maken tussen films bedoeld voor kinderen en films die over kinderen gaan. (Brown 2017: 3)

Bovendien verschillen ook de meningen van de ongeveer veertig Nederlandse filmprofessionals die Esther Schmidt¹ en Sabine Veenendaal² hebben geïnterviewd. Sommigen beschouwen de kinderfilm als een film, die wordt aanbevolen voor kinderen tot twaalf jaar. Alles daarboven is geschikt voor andere bevolkingsgroepen, waaronder jongeren. Anderen daarentegen stellen dat een typische kinderfilm één is waarin de ouders sterven en de kinderen de situatie in eigen hand nemen, vaak samen met een groep andere kinderen. (Schmidt/Veenendaal 2011: 8)

Dit idee wordt ondersteund door Wojcik-Andrews, die beweert dat een typisch kenmerk van films die gericht zijn op het kinderpublik of waarin kinderhoofdrolspelers voorkomen, is dat de films meestal beginnen met een emotioneel of fysiek gewelddadige gebeurtenis. Dit

---

¹ Esther Schmidt werkt in de Nederlandse filmindustrie als freelancer en geeft marketing- en organisatieadvies aan producenten, film distributeurs en filmfestivals. Ze is de auteur van een aantal publicaties over Nederlandse films voor een kinderpublik. (FilmForward 2022)

² Sabine Veenendaal is een Nederlandse filmproducent die onder meer werkte aan het internationaal bekroonde filmproject *Ben X*. (CSFD 2022)

motiveert het kind vervolgens om aan de reis te beginnen. De reis is dan een ander kenmerkend element van dergelijke films. (Wojcik-Andrews 2000: 9)

Het verhaal vertellen vanuit het perspectief van een kind kan ook een belangrijk element zijn. Daarbij moet aandacht worden besteden aan de emoties en ervaringen van het kind. (Schmidt/Veenendaal 2011: 9)

Verder vinden we in kinderfilms, zowel mainstream als *counter cinema*³, momenten van zelfontdekking of zelfbewustzijn. Deze leiden vervolgens tot significante keuzemomenten. Die keuzemomenten worden op een serieuze of speelse manier aangepakt. (Wojcik-Andrews 2000: 9) Bovendien kan de kindertijd worden opgevat als een andere wereld. Daarom bevinden kinderhoofdpersonen zich vaak in een alternatieve wereld (*E.T.*, *The Wizard of Oz*). (Wojcik-Andrews 2000: 10) Het blijft nog belangrijk te vermelden dat een kinderfilm geen genre op zichzelf vormt. Er komen echter verschillende genres in voor zoals: avontuur, detective of *coming-of-age*. (Schmidt/Veenendaal 2011: 9)

1.2 Korte geschiedenis van de Nederlandse kinderfilmproductie

1.2.1 Speelfilm

Het ontstaan van Nederlandse speelfilms voor kinderen werd sterk beïnvloed door de opkomst en populariteit van bioscopen. Aan het begin van de twintigste eeuw functioneerde de cinema nog als zogenaamde rondreizende bioscopen, die hun programma's op kermissen of in variététheaters vertoonden. De eerste vertoonde films waren kort en geluidloos. Ze werden begeleid door filmmuzikanten en een filmexplicateur. De filmexplicateur stond op het podium en las de tekstkaarten voor om het publiek te helpen begrijpen wat er in de film gebeurde. Hij had vaak muziekinstrumenten bij de hand, zoals een trompet, die hij gebruikte om de sfeer van zijn prestatie te versterken.

In die tijd bestond er nog geen afzonderlijke productie voor het kinderpublik. Een groot aantal kinderen bezocht de bioscopen en keek naar dezelfde films als volwassenen. (Schmidt/Veenendaal 2011: 13) In 1912 begon een openbaar debat over de negatieve invloed van bioscopen op de kinderen. Dit debat werd vooral gestimuleerd door de kerk en het onderwijssysteem. De hoofdargumenten waren dat de cinema een moreel gevaar voor kinderen vormde. Eerst werden lokale commissies opgericht om te beslissen welke films geschikt waren

---

³ Het begrip wordt gebruikt om filmgenres te beschrijven die zich onderscheiden van de mainstream dominantie van de Hollywood cinema, ten opzichte van ideologie alsook vorm. (Film Theory 2014)

voor kinderen en welke niet. In 1926 werd de Bioscoopwet aangenomen, waarbij één nationale commissie werd ingesteld, die zestig leden telde. Ze verdeelden de in bioscopen vertoonde films in drie categorieën naar leeftijdsgeschiktheid: films die geschikt waren voor kinderen van 14 tot 18 jaar, films die geschikt waren voor mensen boven 18 jaar en films die voor alle leeftijden geschikt waren. (Schmidt/Veenendaal 2011: 20-23)

Een golf van protesten tegen deze wet ontstond in de jaren 1960. Volgens het volk hadden films niet door de overheid gecensureerd mogen worden. Desondanks werkte de Bioscoopwet zonder veel problemen tot de jaren 1970. In 1977 werd de Bioscoopwet vervangen door de Wet op filmvertoningen. Onder deze nieuwe wet werden films die niet geschikt waren voor kinderen gedefinieerd als aanbevolen voor jongeren van 16 jaar en ouder. Deze wet werd vooral bekritiseerd omdat het alleen betrekking had op films die in bioscopen werden vertoond; andere films die bijvoorbeeld in videotheken verkrijgbaar waren, werden niet geëvalueerd. (Schiphof 2004: 54)

In 2001 werd het systeem Kijkwijzer geïntroduceerd voor leeftijdsadviezen voor films. Tot op de dag van vandaag is dit systeem in gebruik. (Schiphof 2004: 53) In samenwerking met wetenschappers bedacht Kijkwijzer zeven pictogrammen voor leeftijdsadvies, namelijk AL (alle leeftijden), 6, 9, 12, 14, 16 en 18 jaar. Verder creëerde het pictogrammen om de leeftijdsadviezen uit te leggen, deze staan voor: angst, grof taalgebruik, geweld, discriminatie, seks en drugs. De pictogrammen van Kijkwijzer zijn te zien bij bioscoopfilms, op televisie en bij streamingdiensten. (Kijkwijzer 2022)

De eerste pionier van korte speelfilms voor kinderen in Nederland was Dick Laan. Hij raakte geïnteresseerd in de cinema tijdens de Eerste Wereldoorlog bij het productie- en distributiebedrijf Filmfabriek Hollandia. In 1917 maakte hij *De beloning van Hi*, die wordt beschouwd als de eerste Nederlandse korte speelfilm voor kinderen. Tussen de jaren 1917 en 1927 produceerde hij tientallen geluidloze kinderfilms. Zijn films waren van amateurniveau, maar verwierven desondanks populariteit bij zowel het publiek als filmcritici. De filmcritici reageerden positief op de morele lessen in de films. Daarnaast waardeerden ze de manier waarop Laan de mentaliteit van Nederlandse jongeren overtuigend in beeld bracht. (Schmidt/Veenendaal 2011: 14-15)

Afbeelding 1. De beloning van Hi (1917) © Stichting EYE Film Instituut Nederland

Interessant is dat Laan naast zijn films ook bekend werd door zijn serie kinderboeken over de dwerg Pinkeltje. Deze boeken waren internationaal zeer succesvol. (Verschuren 1986: 1-2)

In 1937 werd de eerste Nederlandse lange kinderfilm uitgebracht. De film heette *Uit het leven van Dick Trom* en werd geregisseerd door G.B.H. Niestadt. (Schmidt/Veenendaal 2011: 29) Het was een verfilming van het gelijknamige populaire boek van Cornelis Johannes Kieviet. Dit boek werd gepubliceerd in 1892.

Dik Trom vertegenwoordigde een typisch Nederlandse jongen die in een dorp opgroeide. Hij hield niet van school en bracht zijn tijd liever door met het spelen van jongensachtige spelletjes. Opvallend is dat we in dit verhaal geen moraliserende opmerkingen tegenkomen. (Wijma-van der Laan 1988: 1-2)

Oorspronkelijk werd de film niet in bioscopen vertoond omdat hij was opgenomen op 16 mm-film, terwijl de standaardbreedte van filmrolletjes voor vertoning in de bioscopen 35 mm was. De regisseur koos voor dit filmformaat vanwege het goedkopere materiaal en de relatief eenvoudige mechaniek.

In de nakomende decennia werden veel andere verfilmingen van het verhaal van Dik Trom uitgebracht. (Schmidt/Veenendaal 2011: 29)⁴ De meest recente versie daarvan, *Dik Trom* (2010) van regisseur Arne Toonen, werd vertoond op het Zlin Film Festival. Het heeft deelgenomen aan *International Competition of Feature Films for Children*.

Opvallend is dat vijf van de films over Dik Trom (*Nieuwe avonturen van Dik Trom*, *Dik Trom en het circus*, *Dik Trom en zijn dorpsgenoten*, *Dik Trom knapt het op* en *Dik Trom weet raad*) werden geregisseerd door cineast Henk Van der Linden. Bor Beekman omschreef Henk van der Linden in een interview in de Volkskrant als “de oervader van de Nederlandse kinderfilm.” (Beekman 2020)

In de documentaire *Henk van der Linden, de pionier van de kinderfilms* van regisseur Olaf Koelwijn, staat dat Van der Linden tussen 1951 en 1984 veertig speelfilms voor kinderen heeft gemaakt. Hierdoor is hij recordhouder onder de Nederlandse regisseurs wat betreft het aantal gemaakte speelfilms. Zijn totale productie omvat 81 films, alle bestemd voor het kinderpublik. Zijn werkzame jaren waren van 1943 tot 1985 (Koelewijn 2021).

Tijdens de documentaire was de inmiddels overleden cineast Henk van der Linden vijftiennegentig jaar oud. De documentaire begint met zijn reactie op de vraag waarom hij besloot films voor het kinderpublik te maken:

Kinderfilms, dat was een beetje gezien als ja, als kan je dan niets anders maken. [...] Dat vonden ze een beetje beneden hun niveau. Iedereen wilde films maken voor volwassenen. Ik wilde dus juist de kinderfilms maken. [...] Ik ben zelf een groot kind. (Koelewijn 2021, 00:34-00:49)

Rommy Albers, senior conservator van het EYE Filmmuseum, legt uit dat in de jaren 1940, toen Van der Linden met zijn filmwerk begon, kinderen weinig mogelijkheden hadden om in de bioscoop vermaakt te worden. Ze mochten wel educatieve films bekijken met een morele boodschap. Van der Linden wilde daarentegen films maken die kinderen zouden vermaken, vol spanning en avontuur. (Koelewijn 2021, 02:15-03:08) Ook daarom vinden we spanning, actie en humor in zijn films.

---

⁴ *Dik Trom en zijn dorpsgenoten* (1947), *Nieuwe avonturen van Dik Trom* (1958), *Dik Trom en het circus* (1960), *Dik Trom en zijn dorpsgenoten* (1973), *Dik Trom knapt het op* (1974), *Dik Trom weet raad* (1976), *Dik Trom* (2010)

Van der Linden heeft niet alleen als regisseur, maar ook als scenarioschrijver, producent en soms als acteur bijgedragen aan zijn films. (Schmidt/Veenendaal 2011: 43) Hij kwam uit de provincie Limburg, waar hij de meerderheid van zijn films realiseerde. Ook de acteurs kwamen uit Limburg en waren vaak amateurs: kinderen uit de buurt en zijn eigen kinderen. Daarom moesten de films voor de verstaanbaarheid in het *Algemeen Nederlands Spraakkunst* worden nagesynchroniseerd. Van der Linden nam hiervoor theaterstudenten uit Maastricht in dienst. (Koelewijn 2021) Tot zijn bekendste films behoren *Avonturen van Pietje Bell* (1964) en *Sjors en Sjimmie en de Gorilla* (1966). (Schmidt/Veenendaal 2011: 43)

Afbeelding 2. *Avonturen van Pietje Bell* (1964) © Sabine Veenendaal, Esther Schmidt 2012: *The Dutch Touch*, p. 17

In de jaren 1960 waren kinderfilms een vast onderdeel van de Nederlandse cinematografie geworden. Desondanks kwam er kritiek van filmdeskundigen alsook van journalisten in de pers. Met name het semiprofessionele karakter van de films werd negatief beoordeeld. De filmmakers hadden echter kleinere filmbudgetten in tegenstelling tot regisseurs van films voor volwassenen. Dit werd versterkt door het feit dat kinderfilms alleen 's middags in de bioscopen werden vertoond en als het buiten mooi weer was, waren de bioscopen halfleeg. Bovendien waren de kaartjes voor kindervoorstellingen goedkoper dan de kaartjes voor gewone films. (Schmidt/Veenendaal 2011: 49)

De verandering kwam in de jaren 1970, toen maatschappelijke veranderingen ook in de filmkunst weerspiegeld werden. (Schmidt/Veenendaal 2011: 54) In deze periode kwamen er kinderfilms van de regisseur Karst van der Meulen. Hij heeft tijdens zijn studie in 1970 stage gelopen bij de *Children Film Foundation* in Londen. Daar was hij onder de indruk van de professionele aanpak. Kinderfilm werd daar beschouwd als een serieus vakgebied. (Schmidt/Veenendaal 2011: 49) In zijn films speelden sociaal-maatschappelijke thema's en emotionele aspecten een sleutelrol. Deze waren niet meer alleen op het niveau van de kinderkijker, maar ook volwassenen vonden er een diepere betekenis in.

Van der Meulen heeft talrijke internationale prijzen gekregen voor zijn kinderfilms.⁵ Zijn *Peter en de vliegende autobus* werd de Beste Jeugdfilm op het Filmfestival van Alexandrië in 1977. *De bende van Hiernaast* werd bekroond als de Beste Film op het Filmfestival van Moskou in 1981. *Knokken voor Twee* kreeg de prijs voor Beste Regie op het Filmfestival van Giffoni in 1984 en *Kunst en Vliegwerk* werd de Beste Jeugdfilm op het Filmfestival van Berlijn in 1990. Hetzelfde jaar kreeg Van der Meulen de Cinekid Award voor zijn *lifetime achievement* op het Cinekid Filmfestival in Nederland. (Schmidt/Veenendaal 2011: 54)

Met de komst van de televisie als audiovisueel medium is er een grote verandering ingetreden. In eerste instantie daalde het bioscoopbezoek sterk en begonnen er kinderseries op televisie te verschijnen. Deze wonnen snel aan populariteit en van de meest succesvolle werden speelfilms gemaakt. De meest succesvolle kinderserie ooit in Nederland heet *Q & Q* en gaat over twee tienerjongens. De serie is geregisseerd door Bram van Enkel en Harrie Geelen. Al vanaf 1973, toen de eerste aflevering uitkwam, werd de serie een enorm succes. Het gemiddelde aantal kijkers per aflevering was 3,1 miljoen. De bovengenoemde bekroonde film *Kunst en Vliegwerk* was een verfilming van de serie en was in 1978 eveneens een groot bioscoopsucces.

Een andere serie, waarop een film werd gebaseerd, was *Pipo de Clown*. Tussen 1958 en 1980 werden 695 afleveringen van deze serie gemaakt. In 1975 kwam de speelfilm versie uit: *Pipo de Clown: de piraten van toen*. Het ging over de belevenissen van de hoofdpersonen op Aruba.

In de jaren 1970 en 1980 was het voor filmmakers financieel voordeliger om televisieseries te maken in vergelijking met losstaande speelfilms. Kinderfilms waren destijds nog steeds geen

---

⁵ Zijn productieve filmcarrière als regisseur van kinderfilms heeft ook een donkere kant. Uit verschillende bronnen blijkt dat hij tijdens het maken van zijn films een groot aantal kinderacteurs heeft misbruikt. Van der Meulen wilde hier geen concreet commentaar op geven en omschreef het als iets uit het verleden. Hij kreeg een voorwaardelijke straf van zeven maanden en werd behandeld met therapie. (RTV NOORD 22.11.2017)

prioriteit en het Filmfonds⁶ stelde daarvoor relatief kleine budgetten beschikbaar. (Schmidt/Veenendaal 2011: 58-59)

In de jaren 1990 werd Burny Bos een belangrijke figuur in de kinderfilm. Oorspronkelijk was hij bekend als auteur van kinderliteratuur met in totaal veertig kinderboeken. Op filmgebied is hij een veelgeprezen filmproducent en scenarioschrijver die in 1989 het filmproductiebedrijf BosBros oprichtte. Binnen dit productiebedrijf heeft de kinderfilmscene in Nederland een aanmerkelijk professioneler niveau bereikt. Tot op de dag van vandaag richt BosBros zich op kinderfilm en kinderseries voor bioscoop alsook televisie. (BosBros 2022) Onder andere is Burny Bos een producent van *Abeltje*, geregisseerd door Ben Sombogaart, die in 1999 de Gouden Kalf Award voor Beste Speelfilm won. In 2002 produceerde hij *Minoes*, waarvoor hij ook de Gouden Kalf voor Beste Speelfilm ontving. In 2014 kreeg Bos het Gouden Kalf voor de Filmcultuur voor zijn levenslange bijdrage aan de Nederlandse film. (Visser 2022) Het is de hoogste Nederlandse filmprijs. (BosBros 2022)

Rond de eeuwwisseling begonnen kinderfilms steeds meer aandacht en erkenning te krijgen, zowel in het binnenland alsook in het buitenland. Zo trok de film *Kruimeltje* (1999) van Maria Peters 1.135.639⁷ bezoekers naar de Nederlandse bioscopen, een recordaantal. Ook Ben Sombogaart's *Tweeling* (2002, een verfilming van het boek van Tessa de Loo) was een succes. De film werd genomineerd voor Academy Award.

De Nederlandse kinderfilm is tot bloei gekomen dankzij de grote financiële steun van de productiebedrijven en doordachte marketing. Naar het voorbeeld van Disney-films zijn Nederlandse kinderfilms sterk gemerchandised. Na de verfilming van literaire werken van Annie M.G. Schmidt en Chris van Abcoude verschenen bijvoorbeeld in de winkelketen Blokker nieuwe uitgaven van die boeken met illustraties uit de film. Ook speelgoedgiganten Intertoys en Bart Smit waren betrokken bij de marketingpromotie van de films. (Twaalhoven 2004: 48-49)

1.2.2 Animatiefilm

Een animatiefilm bestaat, net als een speelfilm, standaard uit 24 beelden per seconde. Bij een speelfilm worden de beelden opgenomen terwijl de scènes zich voor de camera afspelen. Bij

---

⁶ Een van de Nederlandse cultuurfonds ingesteld door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Ze zorgen voor het ontwikkelen, realiseren en distributie van verschillende filmproducties, onderzoek naar experimentele filmprojecten en beoefening van filmactiviteiten. (Filmfonds 2023)

⁷ Informatie uit 2004.

klassieke animatie daarentegen moeten de scènes tussen de beelden handmatig veranderd worden.⁸ Dit fenomeen heet *stop-motion* en maakt animatie tot een tijdrovende discipline. Voor het creëren van de animatiefilm kunnen verschillende materialen worden gebruikt, namelijk: poppen, tekeningen of klei. Volgens animatie-onderzoeker Mette Peters vormt animatie een overgangsvorm tussen speelfilm en beeldende kunst. Daarom is het moeilijk om het te onderzoeken vanuit hetzelfde gezichtspunt als de speelfilm. (Hoogland 2020: 3)

De ontwikkeling van animatiefilmproductie in Nederland is relatief langzaam gegaan in vergelijking met bijvoorbeeld de Verenigde Staten, waar het deel uitmaakte van Hollywood. (Hoogland 2020: 1) Gedurende een lange periode was er in Nederland geen officiële opleiding om animatiefilmmaker te worden. (Bosma/Peters 2011: 186) Daarom maakte animatie slechts een klein onderdeel uit van de filmindustrie in Nederland. Er zou nader onderzoek nodig zijn om de ontwikkeling van animatiefilm, die uitsluitend op de kinderkijker is gericht, in kaart te brengen. In de volgende alinea's focuseer ik me op belangrijke filmmakers, die de ontwikkeling van de Nederlandse animatiefilm beïnvloedden.

Ton Gloudemans stelt de indeling van de geschiedenis van de Nederlandse animatie in drie tijdperken voor, namelijk: de eerste animatiefilmmakers, gefocust meestal op reclamefilms (1920-1934), productie binnen animatiestudio's (1934-1970) en het werk van individualisten (1970-nu) (Gloudemans 1991: 135)

Een van de eerste grote figuren in de Nederlandse animatie was George Pal. Hij kwam oorspronkelijk uit Hongarije en werkte in Nederland van 1934 tot 1939. (Szűcs 2020: 58) In Nederland richtte hij de Pal Studio op, die toen een van de belangrijkste gespecialiseerde filmstudio's in Europa was. (Szűcs 2020: 62) Onder andere maakte hij in 1934 een korte muzikale poppenfilm bedoeld als reclame voor Phillips, *Het Aetherschip*. (Szűcs 2020: 58)

Een van de kenmerkende elementen van zijn films was het avantgardistische karakter ervan, zoals in *The ballet of Red Radiovalves* (1938) of *The Philips Broadcast 1938* (1938). (Szűcs 2020: 60)

Een andere succesvolle pionier van de Nederlandse animatie in het studiotijdperk was Joop Geesink, die zich op poppenfilms gespecialiseerde. (Cowie 1979: 29) Hij richtte Joop Geesink's

---

⁸ Dit is niet het geval van computeranimatie, waarin animaties door software worden geregeld. Dit betekent dat ze in *real time* worden gecreëerd op grond van software instructies. (Gloudemans 2012: 26)

Filmproductie studio, gericht op reclame- en poppenfilms. (Szűcs 2020: 64) Later werd de naam veranderd in Dollywood studio's. (Cowie 1979: 29) De naam Dollywood combineerde de woorden *doll* (pop) en *Hollywood*. Dollywood studio's beschikten over een groot budget en daardoor produceerden ze kwaliteitsvolle poppenfilms. Deze werden gedistribueerd in Europa, de Verenigde Staten, enkele staten van Afrika en het Midden-Oosten. Bovendien wonnen de films meer dan honderd verschillende prijzen in de periode na de Tweede Wereldoorlog. (Den Draak 2022) Dollywood studio's functioneerden tot 1970. (Hoogland 2020: 5)

Naast Geesink was er nog een andere beroemde animatiefilmmaker uit deze periode, Marten Toonder, die de Toonder Studios oprichtte. Hij was oorspronkelijk bekend als tekenaar van stripverhalen. (Cowie 1979: 29) Na het succes van zijn stripverhaal over Tom Poes, dat in 1941 voor het eerst in *De Telegraaf* verscheen, maakte Toonder een aantal korte tekenfilms over deze fictieve personage. In de naoorlogse periode produceerde hij enkele korte films voor televisie-uitzendingen van Philips, namelijk *Plucky Panda's Penny* (1949), *Floepedorus* (1949) en *Het monster van Loch-Ness* (1950). (Hoogland 2020: 4-5) In de jaren 1950 maakte hij succesvolle korte films *De gouden vis* (1950) en *Moonglow* (1955). (Cowie 1979: 29)

In 1983 werd op basis van Toonder's stripverhaal over Tom Poes de eerste lange animatiefilm in Nederland gemaakt. De titel was *Als je begrijpt wat ik bedoel*. (Hoogland 2020: 5) De film werd geregisseerd door Harrie Geelen, Bjørn Frank Jensen en Bert Kroon. (NFF 2023)

Afbeelding 4. *Als je begrijpt wat ik bedoel* (1983) © Arnold van Oostrum, 22.12.2005

Tot in de jaren 1970 was er een duidelijk verschil tussen het werk van animatiefilmmakers die aan opdrachten voor de televisie werkten en degenen die zelfstandig probeerden te opereren. Het verschil lag vooral in de financiering van hun projecten. Terwijl de televisieanimatoren, die voor de NOS werkten, een vast inkomen hadden, moesten de filmanimatoren creatiever zijn in hun financiering. Tegelijkertijd bleven de films die voor de Nederlandse televisie werden gemaakt standaard binnenslands, in tegenstelling tot de animatiefilms van de filmanimatores. Deze werden in de meeste gevallen naar het buitenland gedistribueerd. (Hoogland 2020: 2)

Een belangrijke ontwikkeling kwam in 1973. Toen werd de Vereniging Holland Animation opgericht om de animatiefilm in Nederland te cultiveren en te promoten. Dankzij deze associatie is de Nederlandse animatiefilm veel professioneler geworden. (Cowie 1979: 29) Met ongeveer tweehonderd leden verenigde de associatie animatiefilmmakers uit het hele land en hielp hun projecten te promoten op animatiefilmfestivals in, onder andere, Annecy, Zagreb en Ottawa. (Hoogland 2020: 8) In de jaren 1990, toen er weer nieuwe trends en nieuwe animatiefilmmakers verschenen, slaagde de Vereniging Holland Animation er niet in om contacten met hen te ontwikkelen. In 2001 is de vereniging gestopt. Tot 2001 had zij het *Holland Animation Bulletin* gepubliceerd. Twee keer per jaar kwam er ook een internationale editie, die op animatiefilmfestivals over de hele wereld te vinden was. (Gloude-mans 2011: 36)

In de jaren 1970 begon een vruchtbare periode voor individualisten, die nieuwe ideeën brachten naar de Nederlandse animatie. Belangrijk voor de verspreiding van zowel televisie- als filmanimatie waren: 16 mm film format⁹, televisie, bioscoop, museumtentoonstellingen en filmfestivals. (Hoogland 2020: 2) De positieve receptie op (internationale) filmfestivals stimuleerde Nederlandse animatiefilmmakers in hun werk en zorgde ervoor dat ze hun komende projecten konden financieren. (Hoogland 2020: 10) Geprezen animatiefilmmakers waren onder andere Paul Driessen en Gerrit van Dijk. (Gloude-mans 2012: 26) Ook Co Hoedeman, die meer dan tachtig filmprijzen heeft gekregen na zijn emigratie naar Canada. In 1977 won hij Academy Award voor *Het Zandkasteel*. (Robinson 2016) Daarnaast emigreerden veel andere animatiefilmmakers naar het buitenland, waaronder Paul Driessen en Piet Kroon. Aan de andere kant kwamen animatiefilmmakers uit het buitenland naar Nederland, zoals Ellen Meske, Monique Renault en Børge Ring. (Bosma/Peters 2011: 186)

Børge Ring, afkomstig uit Denemarken, was een vooraanstaand animatiefilmmaker in Nederland. Hij begon zijn carrière in 1952 bij de Toonder Studio, waar hij tot het begin van de jaren 1970 werkte. In 1978 werd zijn film *Oh my Darling* (1978) genomineerd voor Academy Award. In 1986 won zijn *Anna en Bella* (1984) Academy Award voor de beste korte animatiefilm. (EYE Film Instituut Nederland 2023)

---

⁹ Voor het eerst geïntroduceerd in 1923 door de Eastman Kodak Company, New York. Het werd snel populair, vooral omdat het goedkoper was dan het standaard 35 mm filmformaat, en gemakkelijk draagbaar. Eerst bedoeld voor amateurs, later veel gebruikt door professionele filmmakers van documentaires, experimentele en andere films. (Eisloeffe 2013: 32-33)

Paul Driessen is een andere belangrijke animatiefilmmaker uit deze periode, hoewel veel van zijn werk werd gemaakt nadat hij naar Canada was geëmigreerd. Driessen staat bekend om zijn typisch komische tekenfilmstijl: seksloze figuren, bijzondere schepen en karikaturen van dieren zoals felgekleurde kwade katten, koeien met grote vlekken en gierachtige vogels. Een ander interessant kenmerk van zijn werk, dat zich onderscheidt van het klassieke animatieformaat, is de verdeling van het scherm in rechthoeken waarin de scènes zich afspelen. Driessen is een meervoudig bekroonde animatiefilmmaker. Hij won onder meer een Academy Award voor *3 Misses* (1998). (Glassman 2001:8-9)

Vanaf het einde van de jaren 1970 en in de jaren 1980 werden animatiecursussen opgenomen in het onderwijsprogramma van veel kunstacademies. Hierdoor ontstonden studentenanimatiefilms, vaak van professioneel niveau. Een voorbeeld van dergelijk werk is de film *Gerard* (1979) van Evert de Beijer, gemaakt als eindwerkstuk aan De Nederlandse Filmacademie. (Bosma/Peters 2011: 186)

Ton Gloudemans schrijft over ontwikkelingen en tendensen in de Nederlandse animatiefilm na 1990 in het artikel *Nederlandse animatiefilm in de periode 1991-2011: De animatiefilm vindt zichzelf opnieuw uit* (2011). Hij onderscheidt de animatiefilmproductie uit deze periode in vijf categorieën, namelijk vrije films van onafhankelijke productie, studentenfilms, lange animatiefilms, televisie animatieseries en toegepaste animatie zoals bijvoorbeeld videoclipps en commercials. (Gloudemans 2011: 27-33)

Gloudemans heeft vastgesteld dat tussen 1991 en 2011 in Nederland ongeveer 1200 animatiefilms werden gemaakt. De lengte van de films varieerde meestal van één tot twintig minuten. De filmbudgetten liepen sterk uiteen, van vrijwel nul tot honderdduizenden euro's. Op het gebied van thema, inhoud, vorm van animatie en het doelpubliek zijn er ook verschillen. Sommige films waren gericht op amusement, andere behoorden tot de categorie *high-art*. De meeste films bevonden zich in het midden tussen deze twee polen. (Gloudemans 2011: 27-28)

Het begin van de jaren 1990 markeerde het aanbreken van een nieuwe periode in de animatiefilmgeschiedenis, die Gloudemans vergelijkt met de jaren 1970, toen individualisten verschenen op de animatiefilm scene. In de jaren 1990 ontstond een grote groep nieuwe enthousiaste filmmakers die Gloudemans de 'nieuwe golf' noemt; volgens hem beleefde de Nederlandse animatiefilmscene in deze periode een innovatieve hernieuwing. De digitalisering in het midden van de jaren 1990 gaf animatiefilmindustrie een nieuwe dimensie en werd aantrekkelijk voor de jongere generatie filmmakers. Nieuwe filmmakers konden professionele

training krijgen in kunstopleidingen, maar ook in master-workshops georganiseerd door het HAFF en het NIAf. (Gloude-mans 2011: 36-37)

Het Nederlands Instituut voor Animatiefilm (NIAf) werd opgericht in 1993. Het doel van het NIAf was om de ontwikkeling van animatiefilm in Nederland te stimuleren en te professionaliseren. Verder organiseerde het tentoonstellingen, educatieve activiteiten, onderzoek, distributie, en beschikte over archieven met films en vakliteratuur. (Drunnen /Peters 10.01.1998) Het archief bevatte animatiewerken van ongeveer vijftig Nederlandse animatiefilmmakers vanaf de jaren 1940. (Bosma/Peters 2011: 174)

Ook werden partnerschappen aangegaan met organisaties en filmfestivals van binnen- en buitenland. Binnen Nederland werkte het NIAf samen met Vereniging Holland Animation, Holland Animation Film Festival, Nederlandse bioscopen en enkele audiovisuele archieven. Wat betreft de opleiding van nieuwe animatiefilmmakers bood NIAf zowel workshops onder leiding van deskundigen en enthousiaste amateurs, als een tweejarig studieprogramma in de NIAf Ateliers. De cursussen werden geleiden door professionals uit de industrie. De studenten kregen ook training in andere artistieke disciplines zoals muziek, choreografie en beeldende kunst, omdat deze allemaal verband houden met animatiefilm. (Drunnen /Peters 10.01.1998)

Het NIAf stopte in 2013 om financiële redenen. De collecties werden overgebracht naar het EYE Filmmuseum in Amsterdam en deels verdeeld over de universiteiten in Groningen en Utrecht. (Z.n. 2013)

Een andere belangrijke speler in de jaren 1990 was het Nederlands Filmfonds. In 1997 stelde het een speciale commissie voor korte animatiefilm in en begon tegelijkertijd het budget voor de productie van animatiefilms te verhogen. In 2009 werd ook een verantwoordelijke voor lange animatiefilm aangesteld. (Gloude-mans 2011: 36-37)

Sinds 2000 worden televisie animatieseries steeds meer populair. Ze zijn met name gericht op jongere kinderen, vooral omdat ze niet taalgebonden hoeven te zijn en daarom gemakkelijk in het buitenland kunnen worden verspreid en een groter publiek kunnen bereiken. Een voorbeeld hiervan is de wereldwijd succesvolle animatieserie *Nijntje en haar vriendjes* (2004), geïnspireerd door de geïllustreerde boeken van Dick Bruna. Het enorme succes van *Nijntje*, in het Engels bekend als *Miffy*, werd ondersteund door een verfijnde marketingcampagne. De serie is ontworpen met stop-motion techniek in de animatiefilmstudio Pedri Animation, gevestigd in Ankeveen, die zich richt op poppenanimatie in de traditie van Joop Geesink. (Gloude-mans 2011: 31)

Ook vrije, onafhankelijke animatiefilms hebben succes gehad. Een van de bekendste Nederlandse animatiefilm alle tijden is *Father and daughter* (2000), gemaakt door Michael Dudok de Wit. De film vertelt een sterk emotioneel verhaal dat zich afspeelt in een typisch Nederlandse omgeving. (Gloude-mans 2011: 28-29) Het is een verhaal van een vader en zijn dochter die samen langs een dijk met hoge bomen fietsen. De tekening is eenvoudig, gedomineerd door donkere lijnen en kleuren in sepiatonen. Op een gegeven moment neemt de vader afscheid van zijn dochter en verdwijnt over de horizon van het water. De dochter keert de rest van haar leven op haar fiets terug naar deze plek op de dijk, in alle seizoenen en weersomstandigheden. Er verschijnen beelden van de wolken, gras dat beweegt in de wind of vliegende vogels. De film is stil, de emotionele sfeer wordt versterkt door een melancholische wals. (Van Nieuwenhoven e.a. 2007: 41) In totaal heeft deze film 33 prijzen gekregen op verschillende filmfestivals. De hoogste prijs was echter de Academy Award voor de Beste Korte animatiefilm. (Gloude-mans 2011: 28-29)

1.3 Nederlandse filmfestivals gericht op kinderfilms

Filmfestivals spelen een cruciale rol bij de verspreiding van de Nederlandse kinder- en animatiefilm. Nederlandse films waren en zijn succesvol op filmfestivals in binnen- en buitenland. (Schmidt/Veenendaal 2012: 8) Het zijn de festivalprijzen die een belangrijke rol spelen bij het bepalen van kwaliteit en kunstwaarde van een film. (Gloude-mans 2011: 29)

1.3.1 Cinekid Festival

Een grote stap naar de verspreiding van de kinderfilm in Nederland was de oprichting van het kinderfilmfestival Cinekid in Amsterdam. Het is een van de grootste festivals van zijn soort ter wereld. Het eerste festivaljaar van Cinekid vond plaats in 1986. Het was een initiatief van de theater Meervaart in Amsterdam, een decennium nadat in verschillende plaatsen ter wereld internationale filmfestivals gespecialiseerd in kinderfilms begonnen. Cinekid is tegenwoordig zeer populair met ongeveer 65 000 bezoekers per jaar. Opmerkelijk is dat het festival sinds het begin niet op één locatie is georganiseerd. Er vinden voorstellingen plaats in ruim veertig filmtheaters in het hele land. (Cinekid 2023)

Volgens Erik Tijman, directeur van film en tv bij Cinekid, wordt het kinderpúblic binnen de Nederlandse media-industrie ondergeschat. Tijman legt uit dat het festival probeert te laten zien dat kinderfilms dergelijk op professioneel niveau kunnen staan. Tegelijkertijd probeert het festival filmmakers te inspireren door de vele variaties binnen kinderfilms te laten zien. Dit gebeurt voornamelijk binnen het platform Cinekid for Professionals.

Cinekid for Professionals richt zich op het opbouwen van een netwerk van filmmakers en professionals uit de media-industrie die elkaar kunnen inspireren en hun projecten voor collega's kunnen presenteren. (Z.n. 2018)

Verder stelt Erik Tijman in een interview met Barbora Černá (Černá 2018: 28) dat Cinekid festival zich specifiek op kinderen van 3-14 jaar richt. Uit demografisch onderzoek blijkt dat de hoogste bezoekerjfers op het festival onder kinderen van 7-10 jaar zit (45%). Hierdoor verliest het festival elk jaar een publiek dat opgroeit, maar tegelijkertijd blijft het festival nieuw publiek aantrekken en een hoge opkomst behouden. Daarvoor gebruikt het high-budget marketinginstrumenten. Tijman voegt eraan toe dat het festival zich daarnaast nog richt op gezinnen en scholen, waarvoor het een rijk programma organiseert.

1.3.2 HAFF, KLIK en Kaboom Animatiefilm festival

In 1985 werd in Utrecht het eerste festivaljaar van het Hollandse animatiefilm festival, korter bekend als HAFF, gehouden. HAFF speelde een bijzondere rol in de ontwikkeling van de Nederlandse animatiefilm scene. Het hielp om Nederlandse animatiefilm makers samen te brengen, hun werk te presenteren en, workshops en discussies te organiseren en de laatste trends in animatie te volgen. Het festival was ook internationaal; het werd pas sinds 2009 regelmatig gehouden.

Een ander animatiefilm festival werd in 2007 in Amsterdam opgericht onder de naam KLIK. De organisatie KLIK verzorgde het hele jaar door verschillende educatieve activiteiten. Opvallend aan deze organisatie is dat zij zich niet alleen richtte op animatie als vorm van filmkunst, maar deze ook in andere vormen presenteerde (videospelen, videoclipen enzovoort). KLIK festival werd tot 2018 jaarlijks gehouden.

In 2019 vormden het HAFF en KLIK samen het Kaboom Film Festival, dat tot de dag van vandaag jaarlijks plaatsvindt. Binnen het Kaboom festival is er een sectie genoemd *Kaboom Kids*, waar animatiefilms voor kinderen zijn te vinden. (Kaboom Animation Festival 2023)

Hoofdstuk 2. Zlín Film Festival

Zlín Film Festival¹⁰ staat wereldwijd bekend als het oudste en grootste festival gericht op het kinder- en jeugdpubliek. De festivalprojecties worden vooral in de Tsjechische stad Zlín vertoond, maar ook in een aantal andere steden van het land. Het festival presenteert jaarlijks rond 350 films uit vijftig landen. Het doel van het festival, zoals vermeld op de officiële website, is het promoten van recente films uit diverse landen gericht op het kinder- en jeugdpubliek, die niet bepaald makkelijk toegankelijk en mainstream zijn. Daarnaast wil het festival de kijker vermaken en tegelijkertijd projecties met een educatieve waarde presenteren. (Filmfest s.r.o. 2023)

2.1 Voorgeschiedenis van het Zlín Film Festival

2.1.1 Begin van de filmcultuur in Zlín

De filmcultuur heeft een lange traditie in de Tsjechische stad Zlín. Al in 1915 werd de eerste bioscoop opgebouwd in een kroeg *Na Záložne* (Bij Het Pandjeshuis). Sinds de jaren 1920 heeft de familie Baťa¹¹ een grote bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de filmcultuur in Zlín. In 1920 werd een bioscoop in een houten gebouw, *Sokolská bída* (Valvogels schuur), gevestigd op verzoek van Baťa. Twee jaar later, als gevolg van brand werden de filmvoorstellingen verplaatst naar de kantine van Baťa werknemers. Vanaf 1926 werden films in een winkelhuis vertoond en geleidelijk aan werden daar twee filmzalen gebouwd, namelijk *Nemé kino Baťa* (Baťa Stille Bioscoop) en *Zvukové kino Baťa* (Baťa Geluidsbioscoop). (Barešová/Chromková 2018: 115)

In 1932 werd de bioscoop *Velké kino* (Grand bioscoop) gebouwd. De initiator van dit project was Tomáš Baťa, de toenmalige burgemeester van Zlín. Het project is ontworpen door de lokale architect František Lydie Gahury. *Velké kino* (Grand bioscoop) was de grootste bioscoop in

---

¹⁰ De naam van het festival is in de loop der jaren veranderd. Oorspronkelijk was het *Celostátní přehlídka československých filmů pro děti a mládež* (Nationale presentatie van Tsjechoslowaakse films voor kinderen en jeugd), later *Festival filmů pro děti* (Filmfestival voor kinderen) en sinds 1993 tot 2010 was het Internationale Filmfestival voor kinderen en jeugd.

Sinds 2011 is de officiële naam Zlín Film Festival met als ondertitel International Film Festival for Children en Youth. (Madzia 2015: 65) Voor de overzichtelijkheid zal ik in dit hoofdstuk de titel Zlín Film Festival gebruiken.

¹¹ Baťa is een internationaal bekend schoenenbedrijf, die werd gevestigd in 1894 te Zlín door Tomáš Baťa, Anna Baťová en hun halfbroer Jan Antonín Baťa. (Letková 2017: 88) Eerst was Tomáš Baťa verantwoordelijk voor het hoofdbestuur van het bedrijf, na zijn dood werd het bestuur overgenomen door Jan Antonín Baťa. (Letková 2017: 91)

Midden-Europa, met een capaciteit van 2 500 zitplaatsen. In de tweede helft van de twintigste eeuw werd het grondig verbouwd. Het aantal zitplaatsen werd gereduceerd tot duizend en er werd overgestapt op een breedbeeldprojectie op 70 mm filmrolletje. (Barešová/Chromková 2018: 115) *Velké kino* (Grand bioscoop) is tot de dag van vandaag een belangrijke vertoningsplek van Zlín Film Festival.

In 1936 oprichtte Jan Antonín Baťa *Film ateliers Baťa*, korter bekend als FAB. De film ateliers, samen met woonhuizen voor de werknemers, werden opgebouwd vlak bij Kudlov, een Zlínse wijk. De eerste bedoeling van Baťa zijn project was om korte reclamefilms voor zijn schoonbedrijf te maken. (Barešová/Chromková 2018: 110) Naast de reclamefilms werden geleidelijk aan instructiefilms en documentaires voor Baťa-medewerkers geproduceerd. (Cowen 2020: 139)

De eerste films in Zlín werden gemaakt door Elmar Klos, Ladislav Kolda en Alexander Hackenschmied, die behoorden tot belangrijke Tsjechoslowaakse avantgardische kunstenaars. (Skupa 2008: 5) In 1993 beschreef Elmar Klos zijn werk als filmmaker in Zlín als een unieke levenservaring, die begon toen hij in een krant las dat Baťa op zoek was naar een directeur van de filmafdeling in Zlín. Klos solliciteerde en kreeg de positie. Hij kon echter niet aan alle eisen van Baťa voldoen en daarom overtuigde hij zijn Praagse collega's, de filmmakers Ladislav Kolda en Alexander Hackenschmied, om met hem samen te werken. (Barešová/Chromková 2018: 110)

Opmerkelijk is dat alle drie de oprichters van de Zlínse filmafdeling buitengewoon succesvol werden op het filmgebied. Alexander Hackenschmied en Elmar Klos wonnen de Academy Award voor hun filmwerk. Ladislav Kolda is later naar de Verenigde Staten geëmigreerd en werkte op de filmafdeling van United Nations in New York. (Zlín Film Office 2023)

In 1942 verleende de filmstudio van Zlín financiële steun aan Hermína Týrlová voor de productie van haar eerste animatiefilm *Ferda Mravenec* (Ferdie de Mier). Daarmee begon de productie van animatiefilms in Zlín. (Cowen 2020: 139) De filmstudio werd geleidelijk aan een van de Tsjechoslowaakse centra van animatiefilm gericht op het kinderpublik. Naast Hermína Týrlová behoren Zdeněk Miler¹², Karel Zeman en Josef Kabrt tot de bekendste animatiefilmmakers die in de Zlínse filmstudio hebben gewerkt. (Tibitanzl 1989: 74)

---

¹² Zdeněk Miler (1921-2011) is de bedenker en tekenaar van het fenomeen *Krteček* (Molletje), een personage waarop een Tsjechoslowaakse tekenfilm is gebaseerd (in Nederland bekend als *Het Molletje*). *Krteček* (Het Molletje) werd Miler zijn levenslange project, waarvoor hij tijdens zijn leven ongeveer 200 miljoen Tsjechische kronen verdiende. (Mandausová 21.02.2021)

Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft de studio in Zlín moeilijke tijden doorgemaakt. In 1944 brandde hij af, een paar maanden later werd hij platgeschoten. (Horák 2002: 65) De meeste filmmakers verlieten de studio, met name om in Praag te gaan werken, zodat in Zlín nog slechts een klein aantal cineasten overbleef. (Horák 2002: 50)

2.1.2 Filmstudio Gottwaldov

In 1945 werd de Tsjechoslowaakse cinematografie genationaliseerd. Dit betekende voor de filmstudio van Zlín dat deze een onderdeel werd van de filmproductiemaatschappij *Krátký film Praha* (Korte film Praag). De studio maakte films onder KF¹³ tot 1977, toen het onafhankelijk werd. Dit betekende dat het als zelfstandig filmbedrijf kon produceren, wat duurde tot 1992. In deze periode richtte de studio zich op een divers scala van werk: documentaire, fictie, animatie en opdrachtfilms voor de Tsjechoslowaakse televisie. Geleidelijk aan begon de studio zich te onderscheiden van andere dominante cinematografieën. Een speciaal kenmerk was dat ze met alternatieve methoden experimenteerde. (Skopal 2007: 6)

In 1949 werd Zlín hernoemd tot Gottwaldov, naar de toenmalige president van Tsjechoslowakije, Klement Gottwald. De film ateliers werden hernoemd tot *Filmové studio Gottwaldov* (Filmstudio Gottwaldov). (Hames 2000: 72)

Naast de filmstudio's waren in Filmstudio Gottwaldov ook filmlaboratoria gevestigd. Er werden voornamelijk 8 mm en 16 mm filmrolletjes gebruikt voor de opnames. De filmverwerking in de laboratoria bestond uit verschillende onderdelen: ontwikkeling, kopieerwerk, montage en sensitometrie¹⁴. Daarnaast werd in de laboratoria ook onderzoek gedaan naar chemische en technische processen. In de eerste instantie was het personeel van de laboratoria voornamelijk afkomstig uit Zlín en volgde de instructie-cursus binnen Filmstudio Gottwaldov. Later kwamen er bekwame specialisten die dit vakgebied hadden bestudeerd. (Barešová/Chromková 2018: 113)

Aan het begin van de jaren 1960 was Filmstudio Gottwaldov de eerste filmstudio in Europa die zich systematisch bezighield met de productie van kinderfilms. (Zlin Film Office 2023) Interessant is dat Filmstudio Gottwaldov een kleiner budget en minder kwalitatieve technische apparatuur had voor de productie van kinderfilms in vergelijking met de grote studio Barrandov

---

¹³ *Krátký film Praha* (Korte film Praag)

¹⁴ Sensitometrie is een wetenschap binnen de fotografie die zich richt op het meten van de gevoeligheid van fotografisch materiaal. Ook houdt ze zich bezig met het onderzoeken van de kwantitatieve meting van de relatie tussen de geproduceerde foto en de verwerking ervan. (Solbert e.a. 1954: 34)

in Praag. (Skopal 2007: 12) De studio beschikte niet over adequate apparatuur en personeel voor de uitvoering van onder meer de decorbouw en make-up van acteurs. Ook was er geen geluidsstudio noch een trucstudio. (Skopal 2007: 13) Niettemin waren de kinderfilms die in de Filmstudio Gottwaldov werden gemaakt een grote concurrent voor de films van Barrandov en hadden ze zowel in Tsjechië als op buitenlandse filmfestivals succes. (Skopal 2007: 12) Elmar Klos, een van de grondleggers van de filmproductie in Zlín, schrijft dat het succes van de kinderfilms die in de Filmstudio Gottwaldov werden gemaakt te danken was aan het feit dat ze zeer authentiek waren en charme vonden in het alledaagse leven en gewone dingen. (Klos/Pinkavová 1984: 78)

Met betrekking tot filmgenres werden in Zlín naast animatiefilms voor kinderen ook speelfilms voor kinderen gemaakt. Oorspronkelijk lag de nadruk op korte speelfilms. De eerste korte speelfilm werd in 1960 gemaakt door Josef Pinkava, getiteld *Pětikoruna* (Vijf kronen). Deze film werd bekroond op de internationale filmfestivals van Pilsen (1960), Cannes (1960), Venetië (1961) en Mar del Plata (1961). Daarna volgde een reeks andere korte speelfilms. Ze werden in Tsjechische bioscopen vertoond vóór lange bioscoopfilms. Na het succes van de korte speelfilms voor kinderen begonnen de regisseurs van de Gotwald Studios lange speelfilms te maken. Dit genre wordt sinds 1964 systematisch voortgezet, met name door Radim Cvrček, die in zijn carrière ongeveer 30 kinderfilms heeft gemaakt. (Horák 2002: 66-67) Enkele kinderfilms van Cvrček werden ook bekroond op internationale filmfestivals, namelijk *Táňa a dva pistolníci* (Tanya en de twee schutters, 1967) won onder andere de Grand Prix van de achttende editie van het Internationaal Filmfestival van Cannes. Een jaar later won *Žirafa v okne* (Giraffe in het raam, 1968) de hoofdprijs van de vierde editie van het Internationaal Filmfestival voor kinderen in Teheran. (Klos/Pinkavová 1984: 79)

Volgens Bohumil Steiner, de studio directeur tijdens het toenmalige communistische regime, werkten in Gotwaldov Studios vooral jonge filmmakers van animatie- en speelfilms. Men zorgde daar voor samenwerking, wederzijdse ondersteuning en begeleiding als dat nodig was. De bedoeling was om voornamelijk fictie films te produceren die aantrekkelijk en populair moesten zijn voor een jong publiek. (Z.n. 1986)

*Afbeelding 5. Filmmakers in
Filmstudio Gottwaldov.*

© Otto Kamenský, Czechoslovak
Film 1986.

Na 1989, toen Gottwaldov weer Zlín werd genoemd, veranderde de filmproductie in Zlín radicaal. De oorzaak daarvoor was dat de cinematografie niet langer door de staat werd gecontroleerd. De filmproductie gaat tot op heden door in de studio, maar in mindere mate en met de nadruk op animatiefilm. Ook zijn in de area een museum en een filmschool gebouwd. (Barešová/Chromková 2018: 115)

2.1.3 De eerste filmfestivals in Zlín

Een belangrijk evenement dat voorafging aan de festivaltraditie in Zlín was het festival *Filmové žně* (Zliennale). Er werden twee edities gehouden, beide tijdens de Tweede Wereldoorlog: in 1940 en daarna in 1941. Het was het eerste Tsjechische filmfestival. (Barešová/Chromková 2018: 116) *Filmové žně* (Zliennale) presenteerde uitsluitend Tsjechische films en beide edities waren een groot succes bij het publiek. Niettemin was het onmogelijk verdere edities te organiseren tijdens de oorlogsperiode. (Taussig 2010: 181)

In de zomer van 1948 werd in Zlín de eerste editie van *Filmový festival pracujících* (Filmfestival van arbeiders) gehouden. Op het festival werd een klein aantal films uit diverse landen vertoond op het amfitheater en in het gebouw van *Velké kino* (Grand bioscoop). Er verschenen films uit de Sovjet-Unie (*Het lied van Tajga*, *De Russische kwestie*, *De derde slag*), Tsjechoslowakije (*Witte duisternis*), Polen (*Auschwitz*), Hongarije (*Belegering van Przemyśl*), Groot-Brittannië (*Verraderlijke zondag*), Zweden (*Als de weiden bloemen*), Italië (*Een*

tragische jacht) en de Verenigde Staten (*De beste jaren van ons leven*) en Mexico (*De parel*)¹⁵. (Taussig 2010: 181) Het was een enorm evenement, waarbij geleidelijk tweehonderd steden uit Tsjechië betrokken waren. Het festival was een staatsmiddel om de publieke opinie te beïnvloeden en ideologische ideeën te verspreiden. Het arbeidersfilmfestival vond plaats tussen 1948 en 1990. (Havel 2009: 155)

2.2 Filmfestival voor kinderen en jeugd

Culturele filmevenementen zoals *Filmové žne* (Zliennale) en later *Filmový festival pracujících* (Filmfestival van arbeiders) waren de voorlopers van het huidige Zlín Film Festival. Dankzij de optimale omstandigheden voor filmproductie konden in Zlín films worden gemaakt en vertoond. Als gevolg van de kwantitatieve groei van kinderfilms in de jaren zestig is dit geprofileerde filmfestival ontstaan. De socialistische regering, die vanaf eind jaren 1950 de productie van kinderfilms sterk ondersteunde, speelde hierbij een belangrijke rol. (Černá 2018: 32)

Julian Stringer in het artikel *Globální města a ekonomie mezinárodních filmových festivalů* (Globale steden en economie van internationale filmfestivals) schrijft het volgende over de invloed van politiek en nationalisme op filmfestivals na de Tweede Wereldoorlog:

¹⁶ [...] de geschiedenis [van de filmfestivals] is nauw verbonden met de politiek van het cultureel nationalisme. Eigenlijk zou gezegd kunnen worden dat alle belangrijke festivals in de naoorlogse periode (Berlijn, Cannes, Edinburgh, Moskou, Londen, Venetië) nauw verbonden waren met de activiteiten en doelen van hun regeringen. Dit soort historisch onderzoek suggereert hoe dergelijke film tentoonstellingen dienden om de officiële 'verhalen' van de staat te promoten en zo het systeem van de nationale staat zelf hielpen te behouden. (Stringer 2003: 54)

---

¹⁵ De Tsjechische namen van de films: *Píseň tajgy*, *Ruská otázka*, *Třetí úder*, *Bílá tma*, *Osvětim*, *Obležení Besztercze*, *Zrádná neděle*, *Když louky kvetou*, *Tragický hon*, *Nejlepší léta našeho života* en *Perla*.

¹⁶ Mijn vertaling, A.O., originele tekst: "...dějiny [filmových festivalů] jsou úzce spjaté s politikou kulturního nacionalismu. Ve skutečnosti by se dalo říci, že všechny přední festivaly konané v období po válce (Berlín, Cannes, Edinburgh, Moskva, Londýn, Benátky) byly úzce spjaty s aktivitami a cíli příslušných vlád. Tento druh

2.2.1 1961 – 1989

De eerste editie van het filmfestival vond plaats in de winter, namelijk van 18 tot 20 januari 1961. Het heette *Celostátní přehlídka československých filmů pro děti a mládež* (Nationale presentatie van Tsjechoslowaakse films voor kinderen en jeugd). (Taussig 2010: 181) Het aantal bezoekers was 15 000 mensen. De vertoning van films werd gevolgd door discussies met regisseurs, bedoeld voor zowel kinderen als volwassenen die meer wilden weten over het maken van kinderfilms. Op de eerste editie bestond er nog geen competitie, het doel was om de publiek kennis te laten maken met recente Tsjechoslowaakse kinderfilms. De films waren verdeeld in speelfilms en animatiefilms. In de sectie van speelfilms werden onder meer *Jerguš Lapin* van Jozef Medved', *Kouzelné dno* (Magische bodem) van Jan Valašek en *Komu patří pohár* (Wie de beker bezit) van Josef Pinkava vertoond. In de sectie van animatiefilms werden films vertoond van onder meer Hermína Týrlová, Jiří Brdečka, Břetislav Pojar, Eduard Hofman, Zdeněk Miler, Josef Kábrt en Ludvík Kadleček. (Vysekalová 1990: 2)

De tweede editie van het filmfestival, *II. Celostátní přehlídka československých filmů pro děti a mládež* (Tweede nationale presentatie van Tsjechoslowaakse films voor kinderen en jeugd), vond plaats in maart 1962 en duurde vier dagen, één dag langer dan de eerste editie. Er werden nog steeds geen prijzen gegeven, maar eervolle vermeldingen. (Taussig 2010: 181) Vijf films kregen eervolle vermeldingen. De filmvertoningen werden opnieuw gevolgd door discussies van filmmakers met kinderen, volwassenen en leerkrachten. Het aantal bezoekers was 24 000, wat de deelname aan de eerste editie aanzienlijk oversteeg. Na afloop van het festival werd een verslag uitgebracht waarin de organisatoren verklaarden dat het aantal films voor kinderen en jeugd was toegenomen en dat de artistieke waarde van de films mee was gestegen. Daarnaast verklaarden ze dat de belangstelling van filmdeskundigen voor de productie van kinderfilms zeer positief was. Bovendien vonden ze dat met deze festival een goede basis was gelegd voor de traditie van de filmvoorstellingen en de evaluatie van de lokale filmproductie. (Vysekalová 1990: 2)

---

historického výzkumu naznačuje, jak takovéto přehlídky sloužili prosazení oficiálních státních „vyprávění“, a takto napomáhala přetrvat systému národního státu jako takového.”

Afbeelding 6. De tweede editie van het filmfestival met Velké kino (Grand bioscoop) in de achtergrond
 © Lucie Chalánková 2010: Vznik a vývoj filmového festivalu pro děti a mládež ve Zlíně, p. 63

In 1964 werd een vergadering gehouden van *Mezinárodní ústředí filmů pro děti a mládež* (Internationaal centrum van films voor kinderen en jeugd) van de UNESCO, waarop werd besloten het festival van Zlín internationaal te maken. Dit besluit wordt ook vermeld in de kroniek van de stad Gottwaldov (het huidige Zlín) uit 1964. Daarin wordt het festival van Zlín vergeleken met internationaal Filmfestival van Venetië. Volgens de kroniek bleken de in Venetië vertoonde films nergens te kunnen tippen aan die van het filmfestival van Zlín. Bovendien zouden de voorwaarden voor de organisatie in Zlín veel beter zijn en zou het aantal bezoekers veel groter zijn. De vergadering leverde goede resultaten op: vertegenwoordigers uit achttien landen stemden voor de internationalisering van het filmfestival van Zlín. Er werd besloten dat er elke twee jaar een internationaal filmfestival in Zlín zou worden gehouden. Als gevolg daarvan vond in 1965 de eerste editie van het Internationale Filmfestival in Zlín plaats. (Černá 2018: 32)

De eerste internationale editie werd bezocht door meer dan 100 buitenlandse gasten en voor het eerst was er een competitie tussen de films. Aan de competitie namen films deel uit drieëntwintig landen, waaronder de Sovjet-Unie, Mongolië, Cuba, Canada, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Er werden vijf films gepresenteerd van de binnenlandse productie. Naast de filmvertoningen waren er bijbehorende culturele evenementen zoals een tentoonstelling *Československý film pro děti a mládež v osvobozené vlasti* (Tsjechoslowaakse

film voor kinderen en jeugd in een bevrijd vaderland) en een symposium met als thema *Čím je filmové umění dětem a mládeži* (Welke betekenis heeft filmkunst voor kinderen en jeugd). (Vysekalová 1990: 3) Twee jaar later werd de tweede editie van het Internationale Filmfestival gehouden. De volgende internationale editie werd pas in de jaren 1990 gehouden. (Černá 2018: 32)

In 1966, toen het festival opnieuw als landelijke filmpresentatie fungeerde, werd naast speelfilms en animatiefilms voor kinderen en jeugd ook de bekende animatieserie van Břetislav Pojar *Pojďte pane, budeme si hrát* (Kom op heer, laten we spelen) gepresenteerd. De films werden vertoond in *Velké kino* (Grand bioscoop), die dat jaar werd omgebouwd tot 70 mm projectie. (Vysekalová 1990: 3) Voor het eerst werd *Zlatý střevíček* (Gouden prijs) toegekend. Deze prijs is toegekend aan de Tsjechoslowaakse film *Kapr* (Karper) van regisseur Jiří Hanibal. (Taussig 2010: 181)

In 1967 vond de bovengenoemde tweede en voorlopig laatste editie van het Internationale Filmfestival plaats. Daaraan namen zestien landen deel, waaronder Aziatische. Naast de Tsjechoslowaakse jury waren er ook SIMEA¹⁷- en CIDALC¹⁸-jury's. Als onderdeel van het begeleidende filmprogramma werd een symposium gehouden met als thema *Kdo je hrdina pro dětského diváka a proč?* (Wie is de held voor een kinderkijker en waarom?). (Vysekalová 1990: 3)

Een belangrijke ontwikkeling wat betreft de identiteit van het festival vond plaats in 1975. Er werden drie belangrijke elementen van het festival vastgesteld, namelijk: *het motto* van het festival (vrede voor alle kinderen), *de missie* van het festival (het presenteren van films die de geest verheffen en kinderen en jeugd opvoeden) en *het programma* (een competitieve presentatie van actuele speelfilms en animatiefilms voor kinderen en jeugd uit Tsjechoslowakije). De doelgroep van de gepresenteerde films was vastgesteld als kinderen tot vijftien jaar. (Vysekalová 1990: 6) Bij deze editie zijn er voor het eerst twee verschillende jury's ingesteld: één voor de beoordeling van speelfilms en één voor de beoordeling van animatiefilms. Ook was er een jury bestaande uit kinderen, die al bij eerdere edities van het festival aanwezig was. (Wallek 2010: 17)

Hoewel het festival in de jaren 1970 nog steeds op nationaal niveau werd gehouden, konden delegaties uit het buitenland het evenement bezoeken.. Een voorbeeld daarvan is de vergadering

---

¹⁷ Internationale stichting voor kinder- en jeugdorganisatie (Vysekalová 1990: 3)

¹⁸ *Comité internationale pour la diffusion des arts et des lettres par la cinéma* (Vysekalová 1990: 2)

van de internationale organisatie CIFEJ¹⁹, die in 1976 plaatsvond. De onderwerpen van hun debat waren onder meer: het maken van een filmbibliotheek van kinderfilms en de betrekkingen met de UNESCO. Dat jaar begon ook een traditie van tentoonstellingen met de focus op de kinderwereld. Een van de eerste tentoonstellingen op het festival was genoemd *Hračka* (Het speelgoed). Deze bestond uit illustraties van Josef Lada en werd bezocht door delegaties uit veertien landen. (Vysekalová 1990: 6)

Een interessant onderdeel van het festivalprogramma zou een sciencefiction tentoonstelling kunnen zijn genoemd *Dětský film v roce 2000* (Kinderfilm in 2000) die plaatsvond in 1977. (Wallek 2010: 18)

Tijdens de negentiende editie van het festival, in 1978, werden lezingen en discussies gehouden over onderwerpen als film voor en over kinderen, de bijdrage van verschillende beroepen aan de productie van kinderfilms en de invloed van kinderfilms op de kijker. Naast gewone bezoekers namen ook filmprofessionals uit Tsjechoslowakije en het buitenland hieraan deel. Bovendien werd in 1978 het festival bezocht door het grootste aantal mensen tot dan toe, namelijk 30 000.

De tweeëntwintigste editie van het festival, gehouden in 1982, was zeer interessant. Het thema van die editie was *sprookje* en dit werd naast het filmprogramma weerspiegeld in de decoratie van het festival. (Vysekalová 1990: 7)

Een andere boeiende editie vond plaats in 1984, toen er zelfs enkele films uit het buitenland werden vertoond, waaronder Roemenië, Hongarije, Cuba, Japan en de Verenigde Staten. Deze films werden in een aparte categorie vertoond, buiten de nationale competitie, en er was een speciale jury voor ingesteld. Twee films werden bekroond met prijzen, alle andere deelnemende filmmakers kregen een diploma. (Vysekalová 1990: 9)

Twee jaar later bood het festival films uit zeer diverse genres, van komedie en sprookjes tot sciencefiction. Zelfs *večerníčky* (korte avond sprookjes uitgezonden op televisie) werden in de competitie opgenomen. Tegelijkertijd vierde de filmstudio in Zlín zijn 50-jarig jubileum. Ter gelegenheid daarvan werd op het festival een tentoonstelling georganiseerd over deze belangrijke filmstudio. Een andere festivaltentoonstelling bevatte illustraties van Zdeněk

---

¹⁹ *Centre internationale du film pour l'enfance et la jeunesse en karakerisering*. Het doel van CIFEJ is om audiovisuele kunst (educatief, amusant en bovendien divers qua inhoud en cultuur) gericht op kinderen en jeugd te promoten. (CIFEJ 2023)

Miller, wiens filmwerk in de loop der jaren vaak op het festival te zien was. (Vysekalová 1990: 9)

In 1987 publiceerde Philippe Allard, die het festival van Zlín meermaals bezocht, in België een boek over de Tsjechoslowaakse animatiefilm. (Taussig 2010: 182) In hetzelfde jaar gaf hij een lezing in de Actor's Studio in Brussel, waarbij hij 63 animatiefilms uit de Tsjechoslowaakse filmproductie aan de bezoekers voorstelde. (Vysekalová 1990: 9)

Tijdens de hele periode van normalisatie²⁰ werd het festival doelbewust beïnvloed door de ideologische gedachten van het toenmalige politieke regime. Dit bleek bijvoorbeeld uit het motto van het festival en speelde ook een rol bij de selectie van de deelnemende landen; zo werden in 1981, ter gelegenheid van de twintigste verjaardag van het festival, naast films uit Tsjechoslowakije ook films uit de Sovjet-Unie, Polen, Hongarije, de Duitse Democratische Republiek en Joegoslavië vertoond. Een ander voorbeeld is 1979, toen het festival ook de dertigste verjaardag van de oprichting van *Svaz socialistické mládeže* (Verbond van de socialistische jeugd) vierde. (Wallek 2010: 18)

De laatste twee edities van het festival, die plaatsvonden vóór de val van het communistische regime in Tsjechoslowakije, werden kritisch bekeken. De jury bekroonde slechts een klein aantal speelfilms en animatiefilms omdat de kwaliteit van de films lager was dan in voorgaande jaren. (Wallek 2010: 18)

2.2.2 1990 – 1992

Na de revolutie werd de genationaliseerde cinema in Tsjechoslowakije geleidelijk aan gecentraliseerd en werden nieuwe staatsorganen opgericht. De filmstudio in Zlín, die het filmfestival organiseerde, werd aan zijn lot overgelaten. De studio werd niet door de staat gesubsidieerd, maar ook niet door de staat gecontroleerd. Het filmfestival doorstond deze periode dankzij het enthousiasme en een grote inzet van de medewerkers van de filmstudio. Het was een tijd van verandering voor het festival. Er vonden personele veranderingen plaats: een nieuwe leiding van het filmprogramma, evenals technische veranderingen. (Černá 2018: 31)

Aan het begin van de jaren 1990 was het vooral nodig om overeenstemming te bereiken over de verdere ontwikkeling en vorm van het festival. Tussen 1990 en 1992 bleef het festival nog een nationaal evenement in de geest van het socialisme. Er verscheen echter een idee om het

---

²⁰ De periode in Tsjechoslowakije tussen 1968 (de onderdrukking van de Praagse Lente) en 1989 (de Fluwelen Revolutie)

festival te internationaliseren. Een van de redenen daarvoor was dat de productie van kinderfilms sterk was afgenomen. (Černá 2018: 36)

De geringe productie van kinderfilms in Tsjechoslowakije vlak na de revolutie werd weerspiegeld in de eenendertigste editie van het festival, die plaatsvond in 1991. Er werden geen recente kinderfilms vertoond, alleen films goedgekeurd door het voormalige communistische regime. Ook vond het festival niet plaats in de lente, maar pas in september. (Taussig 2010: 182) Interessant is dat op deze editie een animatiefilm werd vertoond die tijdens de vorige editie van het festival werd gemaakt. De makers van de animatiefilm waren kinderen uit Tsjechoslowakije en België. (Vysekalová 1990: 10)

In deze periode werd Miloň Terč de nieuwe directeur van het filmfestival. In een interview met Barbora Černá (Černá 2018: 37) verklaarde hij dat het begin jaren 1990 zeer moeilijk was om het festival levend te houden. Hij had namelijk zelf moeite om ervoor te zorgen dat de continuïteit van de festivaledities niet werd onderbroken.

2.2.3 1993 – tot heden

Na eerdere pogingen in de jaren 1960 werd het festival in 1993 opnieuw internationaal.. (Taussig 2010: 182)

De reden waarom het festival internationaal werd, lag vooral in het kleine aantal kinderfilms dat in Tsjechië werd gemaakt net na de val van het communisme en de decentralisering van de cinematografie. Filmstudio's in Tsjechië werden geprivatiseerd en het werd moeilijker om financiële middelen te vinden om films te maken. Daarom had het festival weinig Tsjechische films om te vertonen. Tijdens de eerste internationale edities in de jaren 1990 kwamen de meeste gepresenteerde films uit Tsjechië en alleen een klein aantal uit enkele andere landen om het programma te verrijken. (Černá 2018: 40)

Op het eerste internationale editie, gehouden in 1993, werden de festivaldagen in de lente gehouden wat tot de dag van vandaag zo is gebleven. Hieraan namen naast Tsjechië en Slowakije²¹ ook Oostenrijk, Frankrijk en België deel. Interessant is dat ook studentenfilms verschenen in het festivalprogramma (Taussig 2010: 182)

---

²¹ Na de splitsing van Tsjechoslowakije werden op 1 januari 1993 de aparte landen Tsjechië en Slowakije opgericht

Naarmate het festival internationaal werd, verschenen er ook buitenlandse films met onderwerpen die tijdens het vroegere regime sterk taboe waren, namelijk drugs, homoseksualiteit en seks. Dat bleek ook uit de reactie van de festivalbezoekers, die daar in het begin niet op voorbereid waren. Een voorbeeld is de vijfendertigste editie van het festival, gehouden in 1995. Toen was er een klacht van leraren over het ontbreken van leeftijdsadviezen voor films. Met name de vertoning van *Cache Cash* (Frankrijk, 1994), die een erotische scène bevatte, bleek problematisch. Ook sommige andere films werden als ongeschikt voor de leerlingen beschouwd. Het festivalteam reageerde hier snel op en integreerde de bepaling van toegankelijkheid van films in de dramaturgie. (Černá 2018: 46)

In de tweede helft van de jaren 1990 begon het festival een zelfverzekerde positie te nemen onder internationale kinderfilmfestivals. In 1998 bijvoorbeeld heeft het 133 films gepresenteerd en nieuwe bijhorende evenementen geïntroduceerd die het programma en de sfeer van het hele festival aanzienlijk verbeterden. (Černá 2018: 50) In hetzelfde jaar werd het Tsjechische mediabedrijf Bonton eigenaar van het festival. In 1999 werd dit bedrijf samengevoegd met Ateliéry Zlín en Film Ateliéry Zlín, die alle drie samen een nieuwe eigenaar van het festival vormden. (Wallek 2010: 21)

Het nieuwe bestuur heeft het festival in een positieve richting gestuurd. Vítězslav Jandák, een aandeelhouder van Bonton, werd voorzitter van het festival en Pavel Melounek werd programmadirecteur van het festival. Beiden waren er verantwoordelijk voor dat het festival een tweede adem kreeg. In een interview voor het filmmaandblad *Cinema* ter gelegenheid van de veertigste editie van het festival zei Vítězslav Jandák dat de productieruimte in Zlín werd uitgebreid en dat tijdens de festivaldagen kinderen en ouders gratis toegang kregen tot alle films. (Valentová 2000: 29)

Het jaar 2000 was een keerpunt voor het festival. Ten eerste werd het aantal filmsecties²² uitgebreid van negen naar twaalf. Ten tweede kwamen beroemde buitenlandse gasten zoals Gina Lollobrigida en Horst Buchholz naar het festival, waardoor de bekendheid en het prestige van het festival sterk toenamen. (Taussig 2010: 183)

---

²² De competitieve en niet-competitieve films worden op het Zlín Film Festival verdeeld in de zogenaamde filmsecties (of korter: secties). Elke sectie vertegenwoordigt een genre of thema dat de in die sectie gepresenteerde films met elkaar verbindt. De secties waarin non-competitieve films zich bevinden, worden elke jaar aangepast aan de actuele trends.

Een belangrijk onderdeel van het festival werd ook een sectie genoemd *Dny světové kinematografie* (Days of World Cinema), die tot de dag van vandaag elk jaar films uit één²³ land presenteert en zo helpt de cinematografie uit dat land te promoten. (Madzia 2015: 55)

Tussen 2004 en 2012 heeft het festival zijn programma aanmerkelijk uitgebreid, van 200 films tot meer dan 400. Het festival ging ook door met het uitnodigen van bekende buitenlandse gasten en het verzorgen van een gevarieerd bijprogramma. De nieuwe programmadirecteur, Peter Koliha, heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het festival in deze periode. (Černá 2018: 61-62)

In 2008 was Peter Koliha met name verantwoordelijk voor de oprichting van een nieuwe sectie, *Noční horizonty* (Night Horizons), met films bedoeld voor een volwassen publiek. Deze editie vertoonde 570 films uit 52 landen. (Madzia 2015: 60)

Het ambitieuze werk van Peter Koliha werd echter ook bekritiseerd. Tomáš Stejskal schreef in *Cinepur* dat hoewel het festival als doelgroep kinderen en jeugd had, het filmprogramma een breder publiek probeerde te bereiken, namelijk studenten en volwassenen. Volgens Stejskal verloor het festival daarmee zijn identiteit en probeerde het voor zoveel mogelijk mensen aantrekkelijk te zijn. Hij stelde ook dat de selectie van de deelnemende films meer gebaseerd was op kwantiteit dan op kwaliteit. Bovendien vond hij het groot aantal filmsecties onoverzichtelijk en de beschrijvingen van films in de catalogus waren niet op professioneel niveau. (Stejskal 2011)

In de volgende jaren is het aantal vertoonde films afgenomen, bijvoorbeeld in 2012 waren er 246 films. De reden hiervoor was onder andere het lagere financiële budget van het festival. (Madzia 2015: 68)

In 2012 heeft nog een belangrijke gebeurtenis plaatsgenomen. Toen ondertekenden tien grote kinderfilmfestivals in Europa (*Zlín Filmfestival* in Tsjechië, *Cinekid* in Nederland, *Plein La Bobine* in Frankrijk, *Lucas* en *Schlingel* in Duitsland, *Buster* in Denemarken, *Kristiansand* in Noorwegen, *Oulu* in Finland en *Ale Kino* in Polen) de zogenaamde Letter of Intent, waarin ze afspraken samen te werken om kinderfilms te promoten. (Chalánková 2013: 18)

---

²³ met uitzondering wat betreft de Scandinavische landen, die samen in één sectie *Days of Scandinavian Cinema* verschenen, namelijk op de 37e editie in 1997 en op de 45e editie in 2005. (Madzia 2015: 55)

De afgelopen decennia heeft het festival zijn uitgebreide filmprogramma en het bijbehorende culturele en educatieve programma voortgezet. Sinds 2010 is het festival jaarlijks door meer dan 95 000 mensen bezocht. In 2022 is het festival bezocht door 120 000 mensen en 2 264 geaccrediteerde gasten. (Filmfest s.r.o. 2023)

Deze periode bespreek ik nog uitgebreider in *Hoofdstuk 3*, dat werd gericht op de Nederlandse films die op het Zlín Film Festival werden gepresenteerd.

2.2.3.1 Festival locaties

Jarenlang was *Velké kino* (Grand bioscoop) het hoofdgebouw voor de vertoning van festivalfilms. Sinds 2008 worden de meeste films vertoond in Golden Apple Cinema gelegen in het winkel- en vermaakscentrum *Zlaté jablko* (Gouden appel). In totaal zijn er ongeveer 900 zitplaatsen. Dit is vergelijkbaar met de capaciteit van *Velké kino* (Grand bioscoop), die 944 plaatsen biedt en voornamelijk wordt gebruikt om filmvoorstellingen voor scholen te vertonen. (Chalánková 2013: 35)

De kern van het festival bevindt zich in het Congres Centrum Zlín. De kaartverkoop vindt daar plaats, en daarnaast vindt men: informatie, tentoonstellingen, filmvertoningen en een festivalwinkel, Guest Service en perscentrum. Andere locaties, waarin films worden vertoond, zijn: *Zámek SVOBODY* (Het kasteel van VRIJHEID) en *Letní kino* (Zomerbioscoop).

Daarnaast zijn er nog op een aantal plekken andere onderdelen van het programma: namelijk *náměstí Míru* (Het plein van Vrede), *park Komenského* (Het park van Komenský), *OZC Zlaté jablko* (winkel- en vermaakscentrum Gouden appel) en *Vzdělávací komplex UTB* (Het onderwijscomplex van Tomas Bata University in Zlín). (Filmfest s.r.o. 2023)

Een interessante attractie is de zogenaamde *Kinematovlak* (Cinematrein). Deze trein is omgebouwd tot een projectieruimte en rijdt voorafgaand aan het festival door Tsjechië en stopt op de dag van het festival op het station in Zlín. (Chalánková 2013: 36)

2.2.3.2 Festivalprijzen

De lijst van prijzen en de secties waarin ze zijn uitgegeven is in de loop der jaren veranderd. Tegenwoordig worden de volgende prijzen toegekend: *Zlatý střevíček* (Gouden muiltje), *Cena Evropa* (Prijs Europa), *Zlaté jablko* (Gouden apple) – de prijs van het publiek, *Cena Karla*

Zemana (De prijs van Karel Zeman), *Zlínský pes* (De hond van Zlín) en *Cena diváků ČT:D*²⁴ (De prijs van de kijkers van ČT: D). (FilmFest s.r.o. 2023)

Zlatý střevíček (Gouden muiltje) wordt gegeven voor de beste film in drie competitieve secties, namelijk: International Competition of Feature Films for Children, International Competition of Feature Films for Youth en International Competition of Short Animated Films for Children.

Zlaté jablko (Gouden apple) is de prijs van de stad Zlín, die wordt gegeven aan de beste film binnen de bovengenoemde drie secties.

Cena Evropa (Prijs Europa) wordt gegeven voor de beste documentaire in de sectie *Competition of European Documentary Films for Children and Youth*.

Cena Karla Zemana (De prijs van Karel Zeman) is een prijs die door de jury wordt toegekend voor de visuele weergave van een film in de sectie *International Competition of Feature Films for Children*.

Zlínský pes (De hond van Zlín) wordt gegeven aan de beste film in de sectie *International Competition of Student Films Zlín Dog*.

*Cena diváků ČT:D*²⁵ (De prijs van de kijkers van ČT: D) wordt gegeven aan de beste film in de sectie *International Competition of Animated Films for Children*. (FilmFest s.r.o. 2023)

---

²⁴ Tsjechische televisie gericht op kinderkijkers tussen 4 en 12 jaar

Hoofdstuk 3. Nederlandse kinderfilms in Zlín

3.1 De onderzoeksmethode

Voor mijn onderzoek heb ik voornamelijk met jaarlijkse catalogen van het Zlín Film Festival gewerkt. De toegang naar de catalogen vanaf 2008 heb ik via het archief op de officiële website van het festival gekregen. De toegang tot catalogen vóór 2008 heb ik gekregen dankzij het organisatieteam van het festival.

Ik heb mijn aandacht vooral gericht op de periode tussen 1993 – 2022. In 1993 werd het filmfestival opnieuw internationaal en dat is tot op de dag van vandaag zo gebleven. De allereerste twee edities van het internationaal festival hebben al in 1965 en 1966 (zie *hoofdstuk 2.2.1*) plaatsgevonden. In de bronnen heb ik echter geen informatie gevonden dat op die twee edities een Nederlandse film is vertoond, en er zijn geen catalogen uit die edities bewaard gebleven.

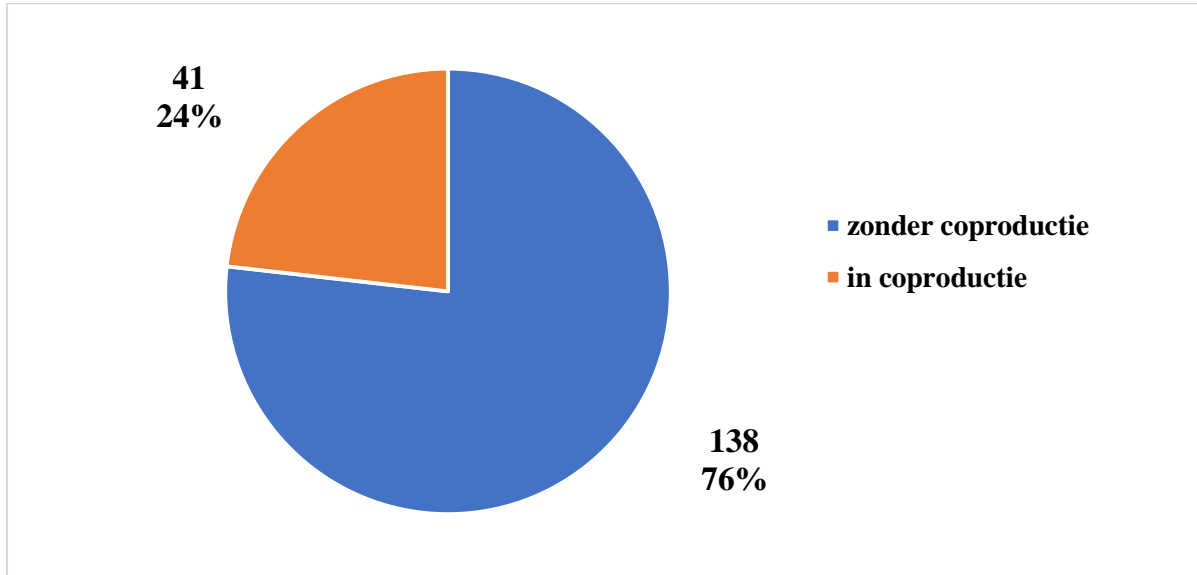
In de catalogen heb ik gezocht naar de woorden “Nizozemsko” (Nederland), “Holandsko” (Holland) en “nizozemský” (Nederlands – *adjectief*). Ik heb namelijk 24 catalogen verzameld waarin vermeldingen van een Nederlandse film op het festival waren. Ook heb ik alle films meegeteld waar Nederland bij betrokken was. Dit houdt in dat sommige films in samenwerking met een ander land of landen zijn geproduceerd.

Om de gegevens vast te leggen heb ik een tabel gemaakt waarin ik de volgende informatie over elke Nederlandse film heb ingevuld: *Festivaljaar*, *Filmnaam*, *Sectie*, *Land*, *Jaar van uitgave*, *Filmlengte* en *Regisseur* (zie *Bijlage 1*). Voor de filmnamen van de Nederlandse films, die in de tabel voorkomen, heb ik de oorspronkelijke titel gebruikt. Elk land wordt vertegenwoordigd door een afkorting (zie *Lijst van afkortingen*).

Daarnaast heb ik onderzoek gedaan naar het aandeel Nederlandse kinderfilms op het Zlín Film Festival in vergelijking met het aandeel films uit andere landen. Hierbij werkte ik met gegevens waartoe ik toegang kreeg dankzij de organisatie van het Zlín Film Festival. Met name kreeg ik toegang tot een digitaal archief met alle films die van 2006 tot 2022 op het festival zijn vertoond. De reden waarom ik me op de laatste zeventien jaren heb gericht, is dat de gegevens over alle films van vóór 2006 niet beschikbaar waren.

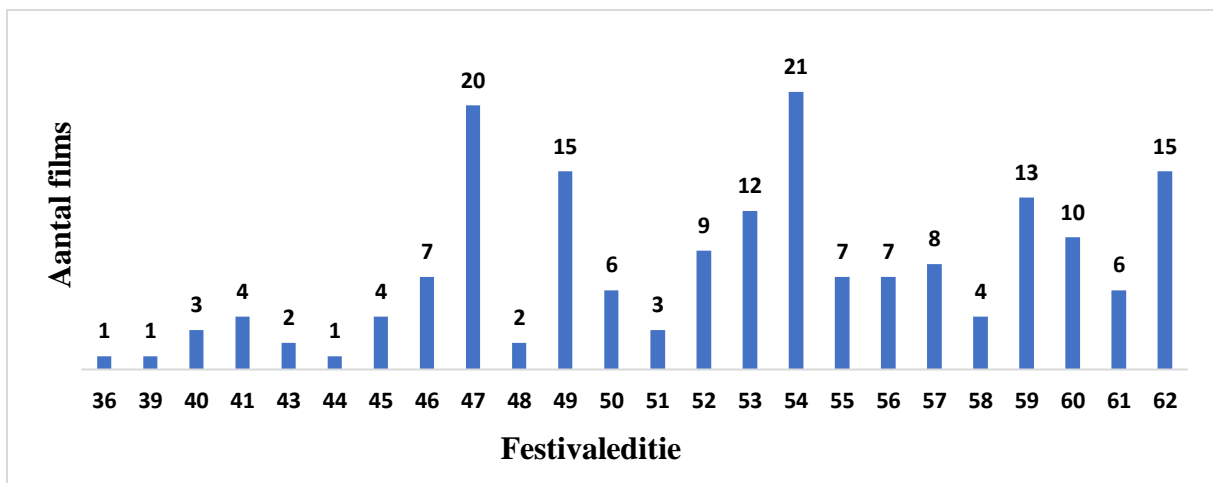
3.2 Aantal Nederlandse films

Ik kwam erachter dat in de onderzochte periode in totaal 181 Nederlandse films zijn vertoond op het Zlín Film Festival.

Grafiek 1. Aantal Nederlandse films op het Zlín Film Festival gemaakt in en zonder coproductie

Grafiek 1 toont het aantal Nederlandse films die op het festival werden vertoond – in coproductie of zonder coproductie met andere landen. Opvallend is dat de meerderheid daarvan zonder coproductie is gemaakt.

Grafiek 2. Aantal Nederlandse films vertoond op de afzonderlijke edities van het Zlín Film Festival, inclusief films gemaakt in coproductie

Grafiek 2 laat zien het aantal Nederlandse films die op de afzonderlijke festivaledities werden gepresenteerd. Dit omvat alle films waaraan Nederland heeft meegewerkt, dus zowel zonder coproductie als ook in coproductie.

Zoals we in de grafiek kunnen zien, werd er tijdens de eerste drie internationale festivaledities (33^e editie in 1993, 34^e editie in 1994 en 35^e editie 1995) in Zlín geen Nederlandse film vertoond. De reden hiervoor kan zijn dat het festival aan het begin van de jaren 1990 nog geen positie had verworven als "grote speler" onder de internationale filmfestivals ter wereld. Interessant is echter dat op de eerste internationale festivaleditie in 1993 wel een film uit België te zien was (zie *Hoofdstuk 2.2.3*).

De eerste vermelding van een Nederlandse film verscheen op de 36^e festivaleditie, in 1996. De 85-minuten durende film heette *De Andere Kant van de Tunnel* (1994) en werd geregisseerd door Bob Entrop, gefilmd zonder coproductie. De film gaat over een vriendschap van jongeren die samen een rockband hebben. Hun manager wordt verliefd op de zangeres, maar alles wordt ingewikkeld wanneer hij schulden maakt en het geld steelt.

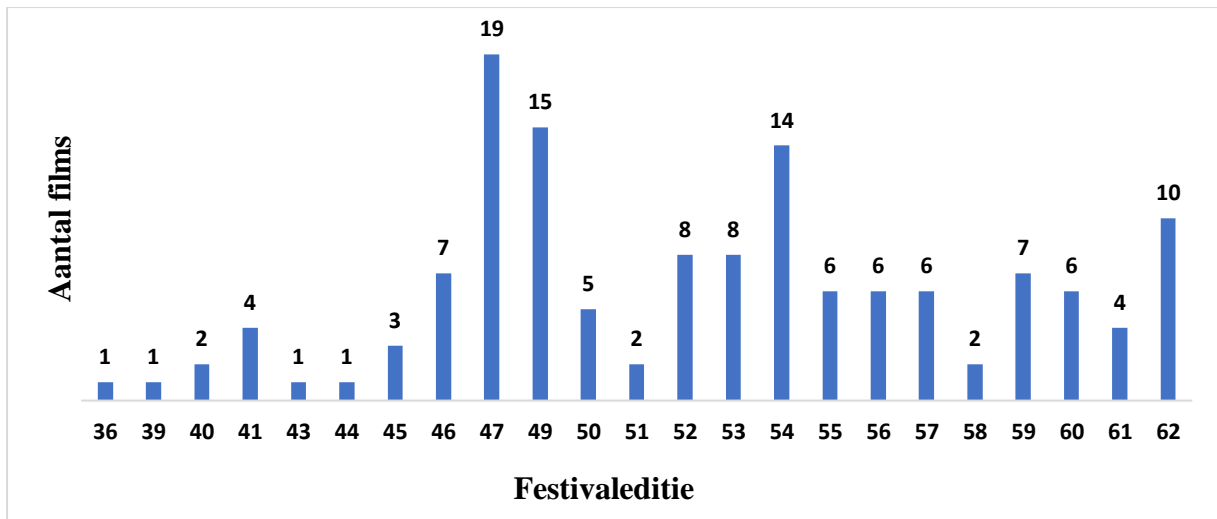
Daarna de volgende twee jaren (1997 en 1998) werd er geen Nederlandse film gepresenteerd. De tweede Nederlandse film verscheen op de 39^e festivaleditie. Het was een vijf-minutenlang animatiefilm *Sientje* (1997) van Christa Moesker. Ook was het de eerste Nederlandse film die een festivalprijs in Zlín heeft gewonnen.

Op de 40^e festivaleditie in 2000 werden drie Nederlandse films gepresenteerd. Twee films waren van dezelfde regisseur Kay Mastenbroek, namelijk documentaires. De namen van de films waren *Vreemde vrienden* (1997) en *Vissen voor school* (1999). Verder was hier een speelfilm *Der ball* (1999) te zien, geregisseerd door Dany Deprez. Deze film werd gemaakt in coproductie met Duitsland en België.

De gegevens in *Grafiek 2* laten ook zien dat het kleinste aantal Nederlandse films verscheen op de 36e, 39e en 44e editie, namelijk één film. Het grootste aantal Nederlandse films werd daarentegen vertoond tijdens de 54e editie, in 2014. Dit komt onder andere doordat er een niet-competitieve sectie genaamd *Ve stínu války* (In The Shadow of War) was. Deze sectie was een reactie op actuele wereldgebeurtenissen, namelijk de oorlog in Irak die het jaar daarvoor was uitgebroken. In deze sectie waren zes Nederlandse films gepresenteerd, die allemaal in coproductie met Irak, Verenigde Koninkrijk en Hongarije werden gemaakt.

Op de tweede plaats met het hoogste aantal vertoonde Nederlandse films staat de 47e festivaleditie. Het festival was dat jaar (2007) gewijd aan de Nederlandse cinematografie, gepresenteerd binnen de non-competitieve sectie *Dny světové kinematografie* (Days of World

Cinema). De sectie was toen genoemd *Dny nizozemské kinematografie* (Days of Dutch Cinema). Deze wordt meer in detail besproken in *Hoofdstuk 3.4.1*.

Grafiek 3. Het aantal Nederlandse films gemaakt zonder coproductie en vertoond op de afzonderlijke edities van het Zlín Film Festival

Grafiek 3. laat zien hoeveel Nederlandse films zonder coproductie werden vertoond op de afzonderlijke edities van het festival. Uit de grafiek blijkt dat de meeste Nederlandse films op de 47^e editie van het festival verschenen, waarover ik meer uitleg zal geven in *3.4.1*.

Op de 48^e editie werd er daarentegen geen Nederlandse film vertoond zonder coproductie. De daaropvolgende 49^e editie in 2009 kende weer een relatief hoog aantal films, namelijk vijftien.

Verder zien we nog een hoog aantal Nederlandse films zonder coproductie bij de 54^e festivaleditie in 2014.

Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat er in 2014 een groter aantal films in het festivalprogramma is opgenomen, namelijk 327, in vergelijking met het jaar daarvoor, toen er in totaal 269 films werden vertoond.

Een andere reden zou kunnen zijn dat de kinderfilmproductie in Nederland sinds de jaren 2000 sterk ondersteund werd door diverse fondsen en uitzendingen. (Schmidt/Veenendaal 2012: 8) Daardoor kregen de makers van kinderfilms gunstige voorwaarden voor hun filmprojecten.

3.3 Nederlandse films in filmsecties

Nederlandse films waren aanwezig in vele competitieve alsook niet-competitieve secties van het festival. De filmsecties zijn echter door de jaren heen voortdurend ontwikkeld, met enkele wijzigingen in hun benamingen. De basis secties, die in vrijwel elke catalogoog voorkwamen, waren speelfilm voor kinderen en animatiefilm voor kinderen. Geleidelijk werden andere secties toegevoegd, waaronder documentaire, studentenfilm en niet-competitieve secties zoals *Informatieve sectie - Panorama* en *Festival Classics*. Andere secties vonden alleen in één jaar plaats, zoals het eerdergenoemde *In the Shadow of War*.

In de onderstaande tabel staan alle secties waarin Nederlandse films in de gehele onderzochte periode verschenen. Hierbij worden films meegeteld die met en zonder coproductie met andere landen zijn gemaakt.

Filmsectie	Aantal Nederlandse films
International Competition of Animated Films for Children	32
Festival Classics	26
Informative Sections – Panorama	16
International Competition of Feature Films for Children	14
Informative Sections – Days of Dutch Cinema	11
International Competition of Animated Films for Children and Youth	11
International Competition of Feature Films for Youth	9
In the Shadow of War	6
Informative Sections – Documentary Films	6
International Competition of European First Films	5
International Competition of Short Animated Films for Children	8
International Competition of Student Films Zlín Dog - Feature Films	4
Competition of European First Feature Films	3
International Competition of Student Films Zlín Dog - Documentary Films	3
Night Horizons	3
Back to the Future	2
Competition of European Documentary Films for Children and Youth	2
Days of Danish Cinema	2
Festival Classics - World Children´s Film Panorama	2
International Competition of Full-Length European Debuts	2
Screening Room	2
Competition of European Documentary Films for Young Audience	1
Discover & Explore – Nature	1
Festival Classics - Festival Laurels from Around The World	1
Festival Classics - World Children´s Film Panorama	1
Informative Section - Non-competitive animated films	1

Informative Sections – African Childhood	1
Informative Sections – Documentary Films	1
International Competition of Feature Films in the Junior Category	1
International Competition of Feature Films in the Junior Category	1
International Competition of Student Films Zlín Dog - Animated Films	1
Non-competitive animated films	1
onbekende categorie	1

Tabel 1. De secties van het Zlín Film Festival en het aantal Nederlandse films dat binnen deze secties vertoond werd

Uit Tabel 1 blijkt dat het grootste aantal Nederlandse films vertoond op het festival verscheen binnen *International Competition of Animated Films for Children*. In de loop van de jaren waren er echter vijf verschillende filmsecties, waarin animatiefilms werden ingedeeld. Behalve de bovengenoemde waren dat nog *International Competition of Short Animated Films for Children*, *International Competition of Animated Films for Children and Youth*, *International Competition of Student Films Zlín Dog - Animated Films* en *Non-competitive Animated Films*.

Als er rekening wordt gehouden met alle secties waarin animatiefilms aanwezig waren, werden er in totaal 55 Nederlandse animatiefilms vertoond op het Zlín Film Festival. Hierbij is het echter belangrijk om toe te voegen dat de secties van animatiefilm in de loop der jaren veranderd zijn. Een voorbeeld hiervan is *International Competition of Short Animated Films for Children* die pas in 2021 bij de 61^e editie van het festival werd geïntroduceerd. Voorheen werden alle animatiefilms ingeschreven in de secties zonder de titel “short”. De nieuwe titel is echter nauwkeuriger want de Nederlandse animatiefilms op het festival waren allemaal korte films. De langste Nederlandse animatiefilm, vertoond op het festival (*Paultje en de Draak*, 2008) was vierentwintig minuten lang. Deze film bespreek ik in *Hoofdstuk 3.5*.

Op het gebied van de animatiesefilmsecties moet nog een feit genoemd worden. In de Screening Room-sectie werden twee Nederlandse films vertoond, namelijk *A Single Life* (2014), dat ook genomineerd was voor een Academy Award en *Blindelings* (2014). Beide films waren niet meer dan twee minuten lang.

De Screening Room was een filmsectie die pas tijdens de 56^e editie van het festival in 2016 plaatsvond en alleen voor filmprofessionals bestemd was, dat wil zeggen niet voor het gewone publiek.²⁶

---

²⁶ Deze uitleg werd gegeven door Mgr. Jaroslava Hynštová in een e-mailcommunicatie met A.O., 08.04.2023.

Daarnaast werd een groot aantal Nederlandse films, namelijk vijfenveertig, vertegenwoordigd in de niet-competitieve secties *Festival Classics* en *Panorama*. Verder namen dertien documentaires deel aan het festival, waarvan zeven in het niet-competitieve informatieve sectie.

De bovenstaande tabel toont ook aan dat er relatief weinig Nederlandse studentenfilms op het festival in de onderzochte periode te zien waren. In de competitieve sectie gericht op studentenfilms, kort getiteld *Zlín Dog*, werden in alle drie de subcategorieën in totaal acht Nederlandse films vermeld. Daarvan kwamen de meeste films voor in *International Competition of Student Films Zlín Dog - Feature Films*.

Er zijn ook twee Nederlandse sciencefictionspeelfilms die op de 60^e editie van het festival verschenen in de sectie *Back to the Future*. De eerste is een dystopische thriller *Boy 7* (2015) gebaseerd op het boek van de Nederlandse auteur Mirjam Mous. De film gaat over een tiener Sam die na het verlies van zijn geheugen vecht om zijn eigen identiteit te vinden in een dystopische samenleving. *Boy 7* werd geregisseerd door Lourens Blok, gemaakt in coproductie met België en Hongarije. Ik kwam erachter dat er Hongaarse acteurs in de film speelden.

De tweede sciencefictionspeelfilm is *More Human than Human* (2018), geregisseerd door Tommy Pallotta en Femke Wolting, die in samenwerking met België tot stand kwam.

Het is opmerkelijk dat de eerste Nederlandse film, die in 1996 op het festival werd vertoond tijdens de 36^e editie, nog in geen sectie was opgenomen.

3.3.1 Informatieve sectie: *Days of Dutch Cinema*

Zoals al vermeld (zie *Hoofdstuk 3.2.*) werd de 47^e festivaaleditie, die plaatsvond in 2007, gewijd aan de Nederlandse cinematografie.

Ter gelegenheid hiervan vond er in *Zlín* een interview plaats met de bekende Nederlandse animatiefilmmaker Gerrit van Dijk, die dat jaar als jurylid de animatiefilmsectie beoordeelde. In het interview werd Van Dijk onder meer gevraagd wat hij als kenmerk van de Nederlandse animatie beschouwde. Van Dijk reageerde: “[...] We have all the animators in Holland very independent.” Op de vraag of hij een verschil kon vertellen tussen Amerikaanse en Europese animatie, antwoordde hij dat hij Amerikaanse animatie sterk commercieel vond, terwijl Europese animatie in het algemeen onafhankelijker was. Ook vermeldde hij dat het studeren van animatie als zelfstandige opleiding in Nederland praktisch onmogelijk was tijdens zijn jeugd. Filmmakers mochten animatiefilm enkel als onderdeel van de kunstopleiding studeren. (Radio Wave 01.06.2007)

De catalogoog van de 47^e festivaleditie bevatte ook een kort overzicht van het filmwerk van Gerrit van Dijk. Interessant is dat Van Dijk zelf niet direct een kinderfilmmaker is, maar ongetwijfeld een expert op het gebied van animatiefilm met jarenlange ervaring.

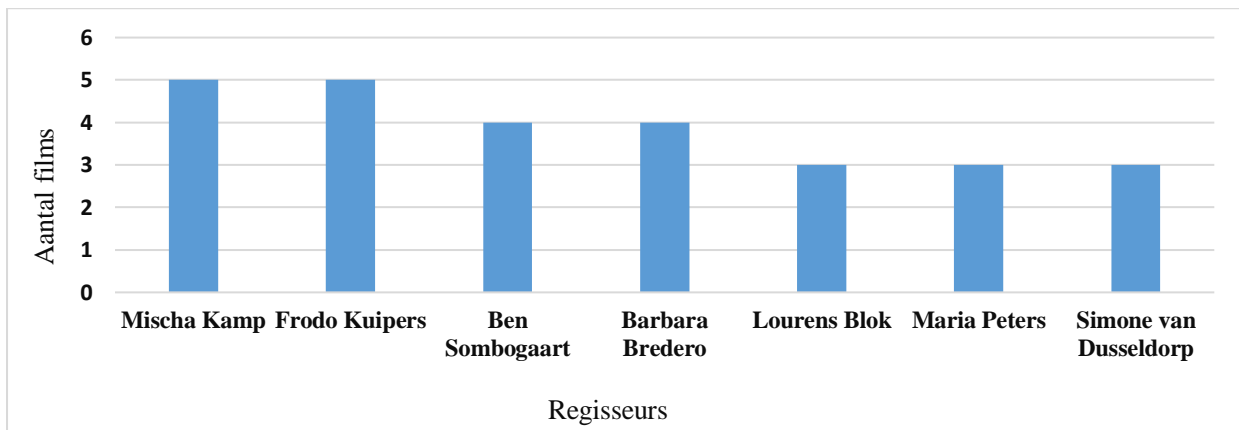
Van Dijks filmwerk wordt gekenmerkt door experimentele collages van beeld en geluid en satirische verbeelding van actuele kwesties. Daarnaast worden in zijn films vaak geanimeerde beelden gecombineerd met levende opnamen. *Cube Men Cube* (1975) wordt beschouwd als een typische representant van zijn filmwerk. Daarin werden vormen zoals personages en objecten weergegeven in metamorfoses. (Klusáková 2007: 190)

Tijdens de 47^e editie van het festival werden twintig Nederlandse films vertoond, waarvan elf in de sectie *Days of Dutch Cinema* werden opgenomen. Het is opmerkelijk dat alle films in deze sectie speelfilms waren. Drie films daarvan werden gemaakt door Ben Sombogaart, namelijk: *Mijn vader woont in Rio* (1989), *Het Zakmes* (1992) en *De jongen die niet meer praatte* (1996). De film *Mijn vader woont in Rio* is gebaseerd op het boek van Burny Bos. De hoofdpersonage is een klein meisje Lisa, wiens ouders zijn gescheiden. Lisa heeft haar vader al tien jaar niet gezien; volgens haar moeder woont hij in Rio, Brazilië. Op een dag besluit Lisa een vliegticket naar Rio te kopen. Haar vader zit echter in Nederland in een gevangenis.

Verder waren er twee films geregisseerd door Johan Nijenhuis: *Zoop in Africa* (2005) en *Zoop in India* (2006). Beide films zijn verbonden door het thema van het avontuur van een jonge groep vrienden die wilde dieren gaan helpen in exotische landen. Dan was er een speelfilm over een Surinaamse jongen *Bollentjes Blues!* (2006) van Karin Junger. Een film over een Marokkaanse jongen, die in Nederland woont, was *Het Schnitzelparadijs* (2005) van Martin Koolhoven.

In *Johan* (2005) van Nicole van Kilsdonk werd de hoofdrol gespeeld door een jongen die in een voetbalfamilie werd opgevoed, maar helemaal geen interesse in sport had. Een jongen in de hoofdrol verscheen ook in *Kilkenny Cross* (2006), een speelfilm geregisseerd door Eric Oosthoek. Van de regisseur Mischa Kamp werd vertoond *Het paard van Sinterklaas* (2005), over een meisje wiens grootste wens het is om een levend paard van Sinterklaas te krijgen. *De tasjesdief* (1995) van de regisseur Maria Peters werd gebaseerd op het gelijknamige boek geschreven door Mieke van Hooft.

3.4 Regisseurs

Grafiek 4. Nederlandse regisseurs van het grootste aantal films op het Zlín Film Festival

In Grafiek 4 zien we de namen van regisseurs van wie het grootste aantal Nederlandse films op het festival werd vertoond. Hierbij worden alle festivaledities meegeteld en alle Nederlandse films: dat wil zeggen films zowel zonder alsook in de coproductie.

De namen Mischa Kamp en Frodo Kuipers kwamen het meest voor in de catalogen.

Kamp is een erkende Nederlandse regisseur en winnaar van een aantal filmprijzen. Op het festival werden in totaal vijf van haar films gepresenteerd. Al haar vijf films waren speelfilms.

Voor het eerst verscheen haar film op de 47^e editie, namelijk *Het Paard van Sinterklaas* (2005). Een jaar later werd het vervolg daarvan *Waar is het Paard van Sinterklaas?* (2007) op het festival vertoond. Deze film werd bekroond met *Zlatý střevíček* (Gouden muiltje) voor de beste speelfilm voor kinderen en met *Zvláštní uznání* (Bijzondere erkenning) van de oecumenische jury. Op de 52e editie werd *Tony 10* (2012) gepresenteerd.

Twee jaar later verscheen haar film *Jongens* (2013) die werd op het festival bekroond met vier prijzen, namelijk *Zlaté jablko* (Gouden apple), *Cena Miloše Macourka za nejlepší mládežnický výkon ve filmu pro mládež* (Miloš Macourek Prijs voor de beste jeugdprestatie in een jeugdfilm), *Cena ekumenické poroty* (Prijs van oecumenische jury) en *Hlavní cena dětské poroty hranému filmu pro mládež* (Hoofdprijs van de Kinderjury voor de beste speelfilm voor de jeugd). Deze veelbekroonde film gaat over twee jongens die verliefd worden. Het is een krachtig emotioneel verhaal dat zich afspeelt in een klimaat van tieners, sport en een moeilijke thuissituatie.

De laatste film van prijzen, die op het festival is verschenen, heet *Kapsalon Romy* (2019). De film werd vertoond op de 59^e editie en werd gemaakt in coproductie met Duitsland.

De andere meest voorkomende regisseur op het festival was Frodo Kuipers, een Nederlandse animatiefilmmaker. Al zijn films die op het festival werden gepresenteerd kwamen in de sectie *International Competition of Animated Films for Children* voor. Kuipers zijn animatiefilms zijn meestal stil en als er een woord in voorkomt is dat in het Engels. Dit maakt zijn films toegankelijk voor elk publiek zonder dat ondertiteling of nasynchronisatie nodig is. De films van Kuipers die op het festival te zien waren, kunnen worden gekenmerkt door een kenmerkende tekenstijl: duidelijke lijnen, relatief weinig kleuren, het gebruik van verschillende geluiden in plaats van spraak: zuchten, snuiven enz.

De eerste twee films van Kuipers werden gepresenteerd op de 46e editie, in 2006. De films heetten *Street* (2005) en *Shipwrecked* (2004).

De film *Street* is de kortste Nederlandse film op het festival ooit: deze film duurde precies één minuut. Hier rijst de vraag hoe diepgaand een verhaal in één minuut verwerkt kan worden. De film toont in eenvoudige lijnen en met krachtige kleuren (voornamelijk zwart, wit en rood) het verhaal van een voetganger die probeert over te steken. De voetganger draagt een stropdas en houdt een aktetas vast. Er is veel autoverkeer op de weg. Wanneer hij eindelijk aan de overkant van de weg komt, merkt hij dat de aktetas aan de andere kant is achtergelaten. (Kuipers 2005a)

Shipwrecked duurde enkele minuten langer en toonde de strijd tussen *vrijheid* en *geld*. De film gaat over een man die alleen op een eiland zit, omringd door de zee: hij kijkt naar de hemel en zegt: *Freedom*. Er verschijnt een boot met een piraat. De piraat springt op het eiland en begint een schat te zoeken in het zand, geen aandacht voor de man. De man springt snel op de boot en staat op het punt weg te varen wanneer hij merkt dat de piraat een schatkist uit het zand heeft gehaald. De man begint te denken: *Money... freedom...* Uiteindelijk vechten de man en de piraat om de schat en beiden verdrinken in het proces. Uit de film kan worden afgeleid dat een obsessie voor geld leidt tot zelfdestructie, niet tot vrijheid. De regisseur probeerde daarmee misschien ook aan te geven dat vrijheid waardevoller is dan geld.

Kuipers volgende film *Bricks* (2010) werd vertoond op de 51^e editie. De andere gepresenteerde films van Kuipers waren *Fata Morgana* (2011) op de 52^e festivaleditie en *Ballone di Cannone* (2015) op de 56^e editie. Het is interessant dat al zijn films minder dan 10 minuten lang waren.

Op de tweede plaats met het grootste aantal vertoonde Nederlandse films staan regisseurs Barbara Bredero en Ben Sombogaart. Op het festival zijn vier films van deze regisseurs vertoond.

De eerste film van Barbara Bredero werd gepresenteerd op de 49^e editie het festival. De filmnaam was *Morrison krijgt een zusje* (2008). De film werd gepresenteerd binnen een niet-competitieve sectie *Informative Sections: Panorama*.

Op de 53^e editie verscheen er van Bredero *Mees Kees* (2012) binnen *Informative Sections: Panorama*. Op de 54^e editie werd vertoond het vervolg daarvan *Mees Kees op Kamp* (2013) binnen een niet-competitieve sectie *Festival Classics*. Deze films zijn verfilmingen van een Nederlandse boekenserie over Mees Kees²⁷.

De meest recente film van Bredero, *Dikkertje Dap* (2017), die op het festival werd vertoond, verscheen op de 58^e editie binnen de sectie *Festival Classics*. *Dikkertje Dap* (2017) werd gemaakt in coproductie met België en Duitsland.

Van Ben Sombogaart verschenen in 2007 drie films, namelijk: *Mijn vader woont in Rio* (1989) (zie *Hoofdstuk 3.3.*), *Het Zakmes* (1992) en *De jongen die niet meer praatte* (1996). Twee jaar later werd binnen *International Competition of Feature Films for Youth* zijn film *Kruistocht in spijkerbroek* (2006) vertoond. Deze film werd gemaakt in coproductie met Duitsland, België en Luxemburg.

Verder presenteerden de Nederlandse regisseurs Lourens Blok, Maria Peters en Simone van Dusseldorp drie van hun films op het festival.

De eerste film van Lourens Blok was *De Zeven van Daran: De Strijd om Pareo Rots* (2008) gepresenteerd binnen *International Competition of Feature Films for Children*. Daarna volgt *Midden in de winternacht* (2013) op de 54^e festivaleditie, ook binnen *International Competition of Feature Films for Children*. De laatste film van Blok was sciencefiction film *Boy 7* (2015) (zie *Hoofdstuk 3.3*) die verscheen op de 60^e festivaleditie in de sectie *Back to the Future*.

Van Maria Peters werden twee films op de 47^e editie vertoond, namelijk *Afblijven* (2006) binnen *International Competition of Feature Films for Youth* en *De tasjesdief* (1995) binnen *Days of Dutch Cinema*. De meest recente film van Peters, *De Groeten van Mike* (2012), werd op de 53^e editie vertoond binnen *Informative Sections: Panorama*.

---

²⁷ De kinderboekenserie over Mees Kees is geschreven door de Nederlandse auteur Mirjam Oldenhave. (Kinderboeken.nl 2023)

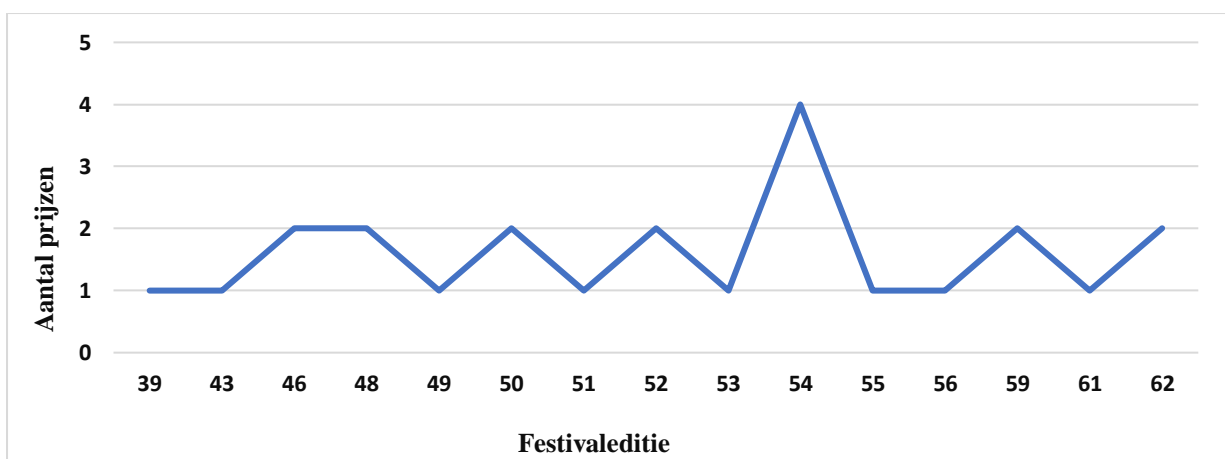
Van Simone van Dusseldorp werden er de volgende films gepresenteerd: *Kikkerdril* (2008) op de 49^e editie in *Informative Sections: Panorama*, *Uilenbal* (2016) op de 57^e editie in de sectie *Festival Classics* en op de 55^e editie in dezelfde sectie *Het leven volgens Nino* (2014).

Ook de regisseur Jonathan Elbers is zeker het vermelden waard. Zijn naam is twee keer samen op het festival verschenen, met dezelfde actiefilm *De Club van Lelijke Kinderen* (2019) gebaseerd op het boek van Koos Meinderts. De film verscheen op de 60^e en 61^e festivaleditie. De film vertelt het verhaal van een groep kinderen die door de schooldirecteur worden gediscrimineerd op basis van hun uiterlijk. De directeur stuurt ze weg naar een aparte plaats, maar de kinderen komen in opstand, vormen een *club van lelijke kinderen* en voeren een revolutie uit. Het opmerkelijke aan deze film is dat het de langste Nederlandse film was op het filmfestival van Zlín. Hij duurde 180 minuten.

3.5 Prijzen voor de Nederlandse films

De Nederlandse films hebben op het festival in totaal vierentwintig prijzen gewonnen. Daarvan werden zes prijzen toegekend aan films gemaakt in coproductie. Bijzonder is dat sommige films meerdere prijzen wonnen. In totaal werden achttien films bekroond.

Het is opmerkelijk dat in de meeste bekroonde films sterke sociale en emotionele thema's centraal staan zoals het leven van immigranten, homoseksualiteit, eenzaamheid, zelfmoord in de familie, psychische stoornissen en terminale ziekte. Deze films houden er rekening mee dat kinderen dergelijke moeilijke onderwerpen kunnen begrijpen. In de volgende alinea's zal ik kort de plot beschrijven bij de films waarin deze krachtige thema's centraal staan.

Grafiek 5. Het aantal prijzen waarmee Nederlandse films werden bekroond op de afzonderlijke festivaledities

Grafiek 5 laat zien het aantal prijzen die de Nederlandse films op de afzonderlijke festivaledities tijdens de onderzochte periode hebben gewonnen.

Het is opvallend dat de meeste prijzen werden gewonnen tijdens de 54^e editie, in 2014. Alle vier de prijzen gingen naar de eerdergenoemde film *Jongens* (2013) van Mischa Kamp (zie *Hoofdstuk 3.4*).

Verder zien we dat de eerste prijs werd gekregen op de 39e editie. De prijs *Zvláštní uznání FICC*²⁸ (Bijzonder erkenning van FICC) werd toegekend aan korte animatiefilm *Sientje* (1997), die een debuutfilm was van de regisseur Christa Moesker. *Sientje* is een minimalistische film die zich afspeelt in één kamer. Er verschijnen drie kleuren, namelijk wit, zwart en rood. Het gaat over een meisje dat erg boos wordt als haar ouders haar verbieden tv te kijken. Het meisje is getekend in vette zwarte strepen, draagt een rood overhemd, de achtergrond is wit. De woede van het meisje wordt uitgedrukt door met haar voeten te stampen, haar emoties worden ook weerspiegeld in haar gezicht. Ze probeert alle autoriteitsfiguren te vertrappen - grote figuren die op een moment verschijnen en waarschijnlijk volwassenen vertegenwoordigen. Uiteindelijk kalmeert ze en verlaat ze de kamer.

Volgende prijs *Cena města Zlína - zvláštní uznání hranému filmu pro děti* (Prijs van de stad Zlín - speciale erkenning voor een speelfilm voor kinderen) werd gegeven op de 43e editie aan *Science Fiction* (2002) van Dany Perez. Dit was een gecoproduceerde film gemaakt in samenwerking met België. De hoofdpersoon van de film is Andreas, een tienjarige jongen wiens ouders als wetenschappers werken. Geleidelijk aan vormt de jongen een verontrustend vermoeden dat zijn ouders proberen de wereld over te nemen. Het is onzeker of deze angst gebaseerd is op feiten of enkel op de fantasie van een eenzaam kind.

Drie jaar later kreeg *Knetter* (2005) van Martin Koolhoven de hoofdprijs van het festival *Zlatý střevíček hranému filmu pro děti* (Gouden muiltje voor een speelfilm voor kinderen). Dezelfde film kreeg nog *Hlavní cena dětské poroty hranému filmu pro děti* (Hoofdprijs van de Kinderjury voor een speelfilm voor kinderen).

In *Knetter* volgen we het verhaal van een negenjarig meisje, Bonnie, dat opgroeit met haar bipolaire moeder. Mensen in de omgeving vinden haar moeder zeer excentriek en ongeschikt om voor een kind te zorgen. Bonnie ziet dat echter anders, zij is namelijk gewend aan het gedrag en de humeurwisselingen van haar moeder. Op een dag brengt de moeder een olifant mee naar huis voor haar dochter. Daarna begint een groot avontuur voor Bonnie. De film toont het thema

---

²⁸ *Fédération internationale des ciné-clubs*

van leven met een bipolaire stoornis op een positieve, speelse manier. (Netherlands Film Commission 2023)

Een andere tweemaal bekroonde film was Mischa Kamp haar *Waar is het Paard van Sinterklaas?* (2007). Deze film werd op de 48e festivaaleditie bekroond met *Zlatý střevíček hranému filmu pro děti* (Gouden muiltje voor een speelfilm voor kinderen) en *Zvláštní uznání* (Bijzondere erkenning). Immigratie is een belangrijk thema in deze film, de hoofdpersoon is een Chinees meisje, Winky Wong, dat voor het eerst Kerstmis viert in haar nieuw thuisland, Nederland. Vermeldenswaardig is dat de films van Mischa Kamp de meeste prijzen hebben gewonnen van alle Nederlandse films vertoond op het festival.

*Cena Hermíny Týrlové - zvláštní uznání animovanému filmu pro tvůrce do 35 let*²⁹ (Hermína Týrlová Prijs - speciale erkenning voor animatiefilm van filmmakers tot 35 jaar) werd op de 49e editie toegekend aan de film *Paultje en de Draak* (2008) van Albert's Hooft en Paco Vink. De film gaat over een klein bij wie kanker wordt vastgesteld. De arts vertelt hem dat hij zich moet voorstellen dat het een draak is die in zijn lichaam leeft en die moet worden verslagen. *Paultje en de Draak* laat kinderen kennismaken met ernstige ziekten.

Een jaar later heeft de speelfilm *De Indiaan* (2009) geregisseerd door Ineke Houtman, twee festivalprijzen gekregen, met name *Speciální cena* (Speciale prijs) en *Cena ekumenické poroty filmu pro děti* (Prijs van oecumenische jury voor een kinderfilm). De hoofdpersoon is een geadopteerde achtjarige jongen van Peruaanse afkomst. Hij wil heel graag op zijn typisch Nederlandse vader lijken. Op een dag ontmoet hij echter op straat een groep muzikanten van Peruaans-Indiase afkomst. Vanaf dat moment raakt hij zeer geïnteresseerd in zijn etniciteit en probeert hij als een echte *indiaan* in Nederland te leven.

Op 51^e editie won *Bricks* (2010) van Frodo Kuipers *Cena diváka za nejúspěšnější animovaný film* (Publieksprijs voor de meest succesvolle animatiefilm). Het is een filosofische animatiefilm die onze werkelijkheid in vraag stelt. Een kleine groep bouwvakkers bouwt een gigantische toren van bakstenen. Het is belangrijk dat we de andere kant van de toren niet kunnen zien. Zodra de eerste baksteen van de toren valt, gebeurt er iets onverwachts - een bouwvakker wordt plotseling weggeblazen van de plaats waar de baksteen viel. Hij landt boven op de toren tussen de anderen, terwijl iemand anders weer uit de toren valt. Langzamerhand

---

²⁹ De eerste animatiefilm voor kinderen werd in de filmstudio van Zlín gemaakt door Hermína Týrlová (zie 2.1.1.).

beginnen enkele bouwvakkers bakstenen naar beneden te gooien en vervolgens verschijnen er nieuwe bouwvakkers.

In 2012, op de 52e editie werd *The Itch* (2011) van Patrick Schoenmaker bekroond met *Cena Hermíny Týrlové - zvláštní uznání animovanému filmu pro tvůrce do 35 let* (Hermína Týrlová Prijs - speciale erkenning voor animatiefilm van filmmakers jonger dan 35 jaar). Hier gaat het over een huwelijk dat na verloop van tijd in de problemen komt. Er wordt opnieuw hoop en vreugde in gebracht dankzij een klein hond.

Hetzelfde jaar heeft nog de film van Arne Toonen *Dik Trom* (2010) *Hlavní cena dětské poroty hranému filmu pro děti* (Hoofdprijs van kinderjury voor een speelfilm voor kinderen) gekregen. Het bijzondere aan deze film is dat het de zevende verfilming is van het verhaal over de jongen Dik Trom, dat in 1937 de eerste Nederlandse speelfilm voor kinderen was. (zie Hoofdstuk 1.2.1)

Op de volgende festivaleditie in 2013 werd *Tanta Agua* (2013) gemaakt in coproductie met Uruguay, Mexico en Duitsland bekroond met *Zlatý střevíček hranému filmu pro mládež* (Gouden muiltje voor een speelfilm voor jeugd). Het belangrijkste productieland in dit geval is Uruguay. Op een dag neemt de vader zijn tienjarige zoon en tienerdochter mee op vakantie. Het regent de hele tijd en ze zijn gedwongen de meeste tijd in een motel door te brengen. Het verhaal toont de ingewikkelde relatie van kinderen uit een gescheiden gezin met hun vader.

Op de 55^e festivaleditie heeft *Dorsvloer vol Confetti* (2014) van Tallulah H. Schwab beloond met *Cena Evropa - cena ministra kultury ČR* (Prijs Europa - Prijs van de minister van Cultuur van Tsjechië). Deze film werd geïnspireerd door het boek van de Nederlandse schrijfster Franca Treur.

Op de volgende festivaleditie werd *The Idol* (2015) bekroond met *Cena Miloše Macourka za nejlepší mládežnický výkon ve filmu pro mládež* (Prijs Miloš Macourek voor de beste jeugdprestatie in een jeugdfilm). Deze film werd gemaakt in een coproductie van Palestina, Nederland, Verenigde Koninkrijk, Qatar en Verenigde Arabische Emiraten. De directeur van deze film was Hany Abu-Assad uit Palestina, de producer daarvan was onder andere Hanneke Niens uit Nederland.

Vervolgens in 2020 op de 59e editie kreeg *Mijn bijzonder rare week met Tess* (2019) *Zlatý střevíček hranému filmu pro děti* (Gouden muiltje voor een speelfilm voor kinderen). De film was een resultaat van de coproductie tussen Nederland en Duitsland. De regisseur daarvan was Steven Wouterlood.

Ma'MaQueen (2017), ook gepresenteerd op 59e editie, was een van de drie bekroonde Nederlandse documentaires. De film kreeg *Zvláštní uznání za dokument* (Bijzondere erkenning voor een documentaire). *Ma'MaQueen* was een zeventien minute studentenfilm over het moeilijke leven van een mannelijke drag queen³⁰.

De tweede bekroonde Nederlandse documentaire *Waarom bleef je niet voor mij?* (2020) verscheen op de 61^e festivaleditie en die was ook een studentenfilm. De regisseur daarvan was Milou Gevers. De film *Waarom bleef je niet voor mij?* kreeg *Cena za nejlepší dokument* (Prijs voor de beste documentaire). De moeder van Milou Gevers pleegde zelfmoord, wat de regisseur gedeeltelijk verwerkt in deze vijftientig minuten durende documentaire. Naast haar eigen tragische ervaring bevat de documentaire ook verhalen van andere kinderen die getroffen zijn door de voortijdige dood van hun ouders. De documentaire bestaat uit een combinatie van interviews met kinderen en een geanimeerd verhaal waarin een meisje, dat vermoedelijk de regisseur van de film vertegenwoordigt, door een donkere grijze wereld loopt.

Op de meest recente festivaleditie in 2022 hebben twee Nederlandse films een prijs gewonnen. De ene was een documentaire *Shabu* (2021) en de tweede was een speelfilm voor de jeugd *Strijder* (2022). Beide films werden gemaakt in coproductie. In het geval van *Shabu* was dat een coproductie met België, bij *Strijder* was het een coproductie met Duitsland.

Shabu van Shamira Raphaëla werd bekroond met *Zvláštní uznání* (Bijzondere erkenning). De film gaat over tieners met een migratieachtergrond die opgroeien in Rotterdam. Het is een muzikale film, de hoofdpersoon heeft de ambitie om een beroemde muzikant te worden. Er ontstaat echter een complicatie omdat hij de auto van zijn oma kapotrijdt terwijl ze op vakantie is in Suriname. De film toont de vriendschap en gezamenlijke steun van de lokale gemeenschap.

Strijder van Camiel Schouwenaar werd bekroond met *Zvláštní cena* (Speciale prijs). De hoofdpersoon heeft een droom om professionele voetballer te worden. Na een ongelukkig ongeval raakt hij echter verlamd en bevindt hij zich in een rolstoel. Hij blijft echter een strijder in hart en nieren en is van plan te blijven voetballen.

---

³⁰ Drag queen is een persoon, meestal een man, die zich verkleedt als vrouw met opvallende make-up en kleding: dit is het kostuum waarin hij of ze vervolgens optreedt voor het publiek. (Cambridge Dictionary 2023)

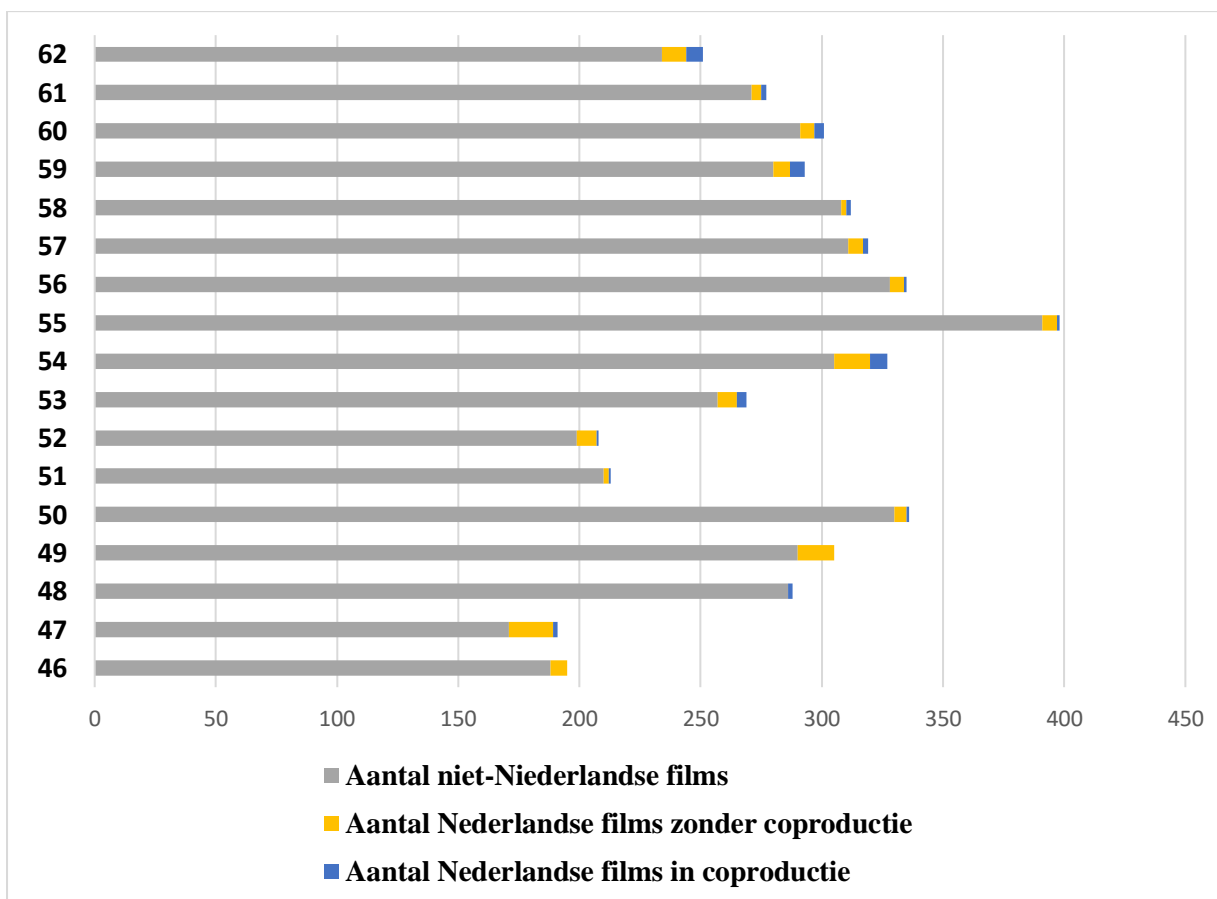
3.6 Aandeel Nederlandse films op het festival

Hieronder volgt een kort overzicht van de herkomst van de films, onderverdeeld naar land, waaruit het aandeel van Nederlandse films in het festival in deze periode blijkt.

Tussen 2006-2022 hebben in totaal 4.818 films uit 111 landen aan het festival deelgenomen. Van dit totale aantal werden 125 Nederlandse films op het festival vertoond waarvan zijn er 43 in coproductie met andere landen.

De onderstaande grafiek toont het totale aantal films dat van 2006 tot 2022 op elke festivaleditie is vertoond. Het aantal films met een ander productieland dan Nederland is grijs weergegeven, Nederlandse films zonder coproductie zijn geel weergegeven en Nederlandse films in coproductie zijn blauw weergegeven.

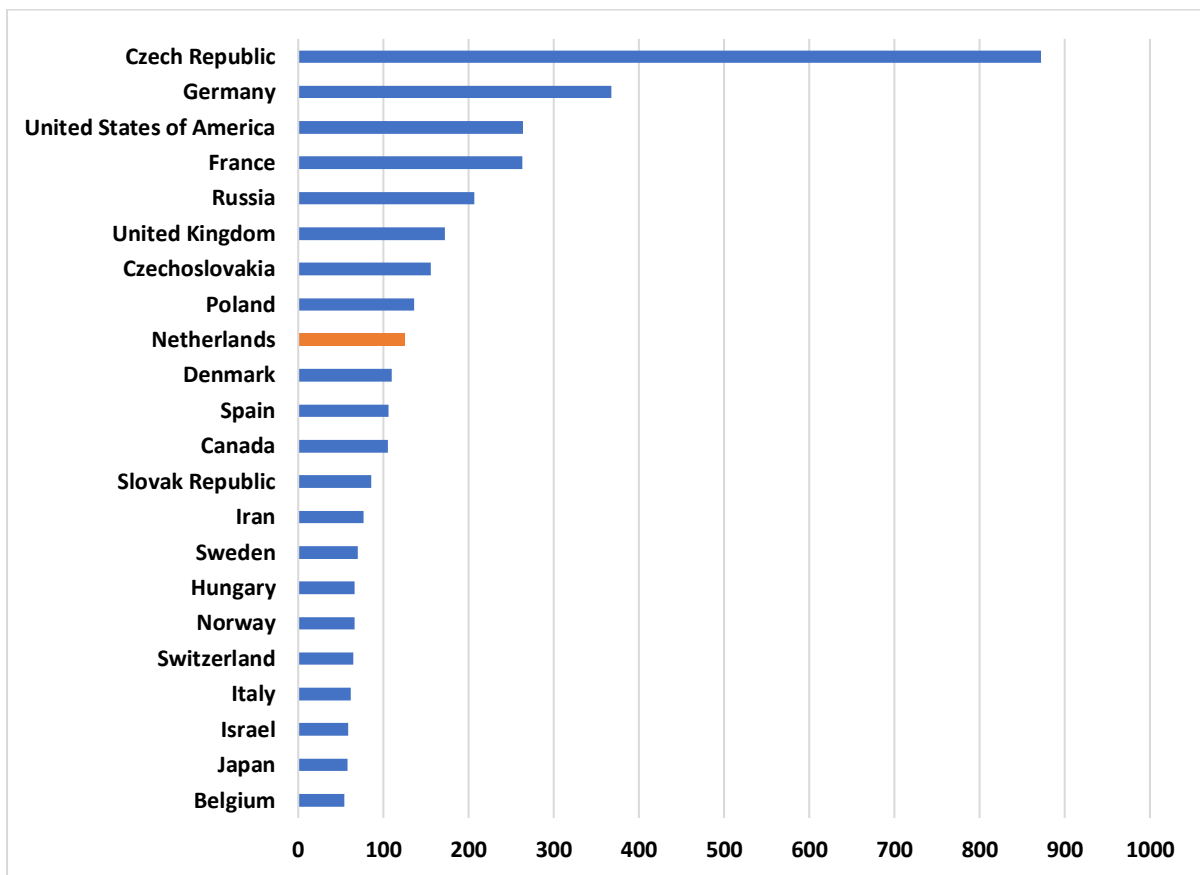
De verticale regel geeft het jaar van het festival aan en de horizontale regel het aantal films.

Grafiek 6. Totaal aantal films bij elke editie van het festival (2006-2022), waarvan het aandeel Nederlandse films wordt benadrukt

Als we naar de afzonderlijke festivaljaren kijken, is het duidelijk dat het aantal films dat aan het festival heeft deelgenomen van het ene jaar tot het andere varieert. Het kleinste aantal van alle films die op het festival werden vertoond was op de 46^e festivaleditie in 2006, namelijk 195. Het hoogste aantal vertoonde films, namelijk 398, was daarentegen op de 55^e editie in 2015. Uit de grafiek blijkt duidelijk dat het aandeel van de Nederlandse films in het totale aantal gepresenteerde films relatief klein is.

De exacte aantallen van alle op het festival gepresenteerde films, verdeeld naar festivaleditie zijn te vinden in *Bijlage 2*.

Grafiek 6. Het aantal films uit 25 meest voorkomende landen in en zonder coproductie, vertoond op het Zlín Film Festival (2006-2022)

Grafiek 6 toont de vijfentwintig landen met de grootste vertegenwoordiging van films op het festival in de periode 2006-2022. Dit zijn films die zonder coproductie zijn gemaakt.

Het is opmerkelijk dat België met zevenenveertig films op de 25^e plaats staat, terwijl Nederland op de 14^e plaats staat.

Het aantal films uit Denemarken, Spanje en Canada is vergelijkbaar met het aantal Nederlandse films. Daarentegen werd een aanzienlijk groter aantal films uit Duitsland vertoond. Ook het aantal films uit de Verenigde Staten en Frankrijk is relatief hoog.

Bovendien is het opvallend dat Slowakije, als buurland van Tsjechië, een lager aantal films op het festival vertoonde dan Nederland. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat Tsjechië een langere en sterkere traditie van het maken van kinderfilms heeft dan Slowakije.

In deze periode werden ook films uit het voormalige Tsjechoslowakije gepresenteerd, waardoor het niet duidelijk is of die films door Slowaken of Tsjechen zijn gemaakt. Het is opvallend dat het grootste aantal gepresenteerde films afkomstig was uit Tsjechië, wat te verklaren is aangezien het festival in Tsjechië is gevestigd.

In *Bijlage 3*. bevindt zich een tabel met het aantal Nederlandse films in coproductie met verschillende landen. Het is opmerkelijk dat in een groot aantal gevallen de coproductie resulteerde in één film. Er zijn drie films met België als het belangrijkste productieland en zes films met Nederland als het belangrijkste productieland gemaakt. In totaal waren er zestien films waaraan de Nederlanders samenwerkten met de Belgen, waarvan zeven in samenwerking met nog een ander land of landen gemaakt werden.

Ook zijn er in totaal twaalf films gecoproduceerd met Duitsland, waarvan vier alleen in Nederlands-Duitse samenwerking. Opvallend is dat Nederland in alle vier de gevallen het belangrijkste productieland was.

Er was ook een samenwerking met Tsjechië en Noorwegen. De film heette *Dragon Girl* (2020) en werd gepresenteerd op de 61^e festivaleditie binnen *International Competition of Feature Films for Children*. Het is een fantasy film over de negenjarige Sara die bevriend raakt met een draak en samen beleven ze grote avonturen. De film is mede geproduceerd door de Tsjechische producent Klara Botlikova.

Conclusie

Het doel van deze scriptie was om Nederlandse kinderfilms, die vanaf 1993 tot 2022 op het Zlín Film Festival werden vertoond, te analyseren.

Filmfestivals spelen namelijk een belangrijke rol in de verspreiding van de Nederlandse kinderfilms. De afgelopen decennia hebben de Nederlandse kinderfilms internationale erkenning gekregen en veel daarvan zijn vertoond op prominente filmfestivals over de hele wereld. Een hiervan is het Zlín Film Festival dat een van de oudste en meest prestigieuze filmfestivals gericht op kinderfilms in Europa is.

In de onderzochte periode werden op het Zlín Film Festival 181 Nederlandse films gepresenteerd. Ik ging ervan uit dat de meerderheid van de gepresenteerde Nederlandse films zonder coproductie werd gemaakt. Deze veronderstelling werd bevestigd doordat er 43 films gemaakt in coproductie verschenen.

Verder verwachtte ik dat er meer Nederlandse speelfilms dan animatiefilms zouden worden vertoond zien Nederland een rijke geschiedenis van het maken daarvan heeft: De eerste Nederlandse speelfilm voor kinderen, *De beloning van Hi*, werd al in 1917 gemaakt.

Uit het onderzoek blijkt dat de meerderheid van de deelnemende Nederlandse films speelfilms waren, namelijk 126 speelfilms. Het is echter belangrijk om hierbij te vermelden dat de speelfilms werden ingedeeld in filmsecties op basis van genre of thema, terwijl animatiefilms werden ingedeeld in secties op basis van de verwerkingstechniek – d.w.z. op grond van het feit dat ze animatiefilms waren. Ook was er één film waarbij een gecombineerde techniek van speelfilm en animatie werd gebruikt, met name *Waarom bleef je niet voor mij?* (2020) van Milou Gevers.

Als we naar de filmsecties kijken waarin Nederlandse films voorkwamen, dan zijn deze zowel competitieve als niet-competitieve. In de niet-competitieve filmsecties waren Nederlandse films sterk vertegenwoordigd in *Festival Classics*, *Informative Sections – Panorama* en *Informative Sections – Days of Dutch Cinema*. Daarnaast kwamen de Nederlandse kinderfilms frequent voor in de competitieve filmsecties *International Competition of Feature Films for Children* en *International Competition of Animated Films for Children*, waar ze het meest vertegenwoordigd waren, meer bepaald met 32 films.

Het onderzoek toont verder aan dat de namen van verschillende Nederlandse regisseurs in de loop der jaren meerdere keren op het festival zijn verschenen. Daaronder zijn

animatiefilmregisseur Frodo Kuipers en speelfilmregisseur Mischa Kamp de meest voorkomende. Er zijn van beide regisseurs vijf films op het festival gepresenteerd.

Mischa Kamp was bovendien de meest bekroonde Nederlandse regisseur op het festival. De films van Kamp wonnen in totaal zes prijzen, waarvan vier prijzen werden gegeven aan de film *Jongens* (2014). De andere twee prijzen werden gegeven aan de film *Waar is het Paard van Sinterklaas?* (2007)

In totaal hebben achttien Nederlandse films een prijs gewonnen op het Zlín Film Festival, waaronder veertien speelfilms en vier animatiefilms. Uit de analyse van de bekroonde films kwamen enkele overeenkomsten naar voren. Het viel met name op dat in de meeste bekroonde films sterke thema's aan bod kwamen, zoals leven met een geestelijke ziekte (*Knetter*, 2005), de strijd van een kind met kanker (*Paultje en de Draak*, 2008) of zelfmoord van een ouder (*Waarom bleef je niet voor mij?*, 2020). Er waren ook films die het leven van Nederlanders met een migrantenachtergrond (*Shabu*, 2021) toonden of mensen met andere seksuele geaardheden (*Ma'MaQueen*, 2017).

Naar mijn mening zou gesteld kunnen worden dat deze films de typische Nederlandse mentaliteit van openheid en tolerantie ten opzichte van verschillende onderwerpen weerspiegelen. Het is echter interessant dat deze onderwerpen openlijk worden behandeld in films bedoeld voor een kinderpublik. Het is echter belangrijk om hier te vermelden dat op enkele uitzonderingen na, namelijk *Bricks* (2010), *The Itch* (2010) en *Ma'MaQueen* (2017), de hoofdrolspelers kinderen en jongeren waren, en tegelijkertijd de films verteld werden vanuit een perspectief dat een kind goed kan begrijpen. In de film *Paultje en de Draak* (2008) wordt bijvoorbeeld de kanker in het lichaam van de jongen metaforisch verbeeld door de draak die in Pauls buik woont. Paul wordt een moedige held die de draak bevecht. De draak wordt steeds kleiner tot hij helemaal verdwijnt.

Het volgende onderdeel van mijn onderzoek was het vaststellen van het aandeel van Nederlandse kinderfilms in het totale aantal films van alle deelnemende landen tussen 2006-2022. Hierbij verwachtte ik dat het aandeel Nederlandse kinderfilms relatief klein zou zijn aangezien deze in Tsjechië niet bekend zijn.

Uit mijn onderzoek blijkt dat in de periode 2006-2022 in totaal 4.818 films uit 111 landen aan het festival hebbe deelgenomen. Hiervan zijn er 125 Nederlandse films zonder coproductie wat inderdaad een relatief klein aantal is.

Het grootste aantal films kwam uit Tsjechië (872 zonder coproductie), gevolgd door Duitsland (368 zonder coproductie) en de Verenigde Staten (264 zonder coproductie). Nederland was het

veertiende land met het grootste aantal vertoonde films. Het aantal films uit Denemarken, Spanje en Canada is vergelijkbaar met het aantal vertoonde Nederlandse films. Bovendien is het interessant dat België op de vijftiende plaats was met 54 films.

In een nader onderzoek zou kunnen worden nagegaan of sommige van de Nederlandse films die op het Zlín Film Festival werden vertoond, ook elders in de Tsjechische omgeving werden uitgezonden, namelijk op andere filmfestivals of op televisie en in Tsjechische bioscopen. Ook zou het interessant zijn de thema's van de Nederlandse films te vergelijken met de thema's van Tsjechische kinderfilms die in dezelfde periode op het filmfestival van Zlín werden vertoond.

Resumé in het Tsjechisch

V této diplomové práci analyzuji nizozemské dětské filmy uvedené na Zlínském filmovém festivalu v letech 1993 až 2022. Data pro analýzu jsem čerpala z festivalových katalogů a digitálního archivu Zlínského filmového festivalu.

Práce je rozdělena do tří kapitol.

V první kapitole uvádím vývoj nizozemského dětského filmu v širším kontextu. Popisují počátky dětského filmu v Nizozemsku, zejména pak hraných dětských filmů a také animovaných filmů. Stručně se zmiňuji také o nizozemských filmových festivalech, na kterých se promítá dětský film.

Druhá kapitola je věnována Zlínskému filmovému festivalu, kde popisují vývoj filmové kultury ve Zlíně. Dále rozděluji vývoj zlínského filmového festivalu do tří časových období: před pádem Železné opony (1961 – 1989), období těsně po pádu komunistického režimu (1990 – 1992) a recentní období (1993 – současnost).

Ve třetí kapitole uvádím výsledky svého výzkumu. Na začátku kapitoly popisují metodu výzkumu, poté uvádím počet nizozemských filmů a jejich zastoupení ve filmových sekcích. Dále uvádím režiséry největšího počtu nizozemských filmů, ocenění nizozemských filmů a podíl nizozemských filmů na festivalu během let 2006 až 2022.

V závěru práce shrnuji nejdůležitější zjištění. Z výzkumu vyplývá, že ve sledovaném období bylo na Zlínském filmovém festivalu promítnuto 181 nizozemských filmů, z nichž 43 bylo natočeno v koprodukcí s jinými zeměmi. Nizozemské filmy se objevily v různých soutěžních i nesoutěžních filmových sekcích. Na 47. ročníku festivalu (2007) se jako součást informativní sekce *Dny světové kinematografie* konaly *Dny nizozemské kinematografie*.

Na festivalu bylo oceněno 18 nizozemských filmů, které dohromady získaly 24 cen. Nejvíce cen, konkrétně 6, získaly filmy režisérky Mischy Kamp.

V letech 2006-2022 se zlínského filmového festivalu zúčastnilo 4 818 filmů ze 111 zemí. Z toho bylo uvedeno 125 nizozemských filmů bez koprodukce, což představuje 14. místo v největším počtu uvedených filmů. Nejvyšší počet prezentovaných filmů byl z České republiky.

V dalším výzkumu by se mohlo zkoumat, zda se nizozemské filmy uvedené ve Zlíně objevily i na jiných filmových festivalech v České republice. Dále by bylo zajímavé provést srovnání

témat nizozemských filmů s tématy českých filmů promítaných na festivalu ve stejném časovém období (1993 – 2022).

Resumé in het Engels

In this master thesis I analyse Dutch children's films presented at the Zlín Film Fest between 1993 and 2022. I gathered data for the analysis from the festival catalogues and the digital archive of the Zlín Film Fest.

The thesis is divided into three chapters.

In the first chapter I place the development of Dutch children's film in a broader context. I describe the origins of children's film in the Netherlands, in particular children's feature films as well as animated films. I also briefly mention Dutch film festivals at which children's film is screened.

The second chapter is devoted to the Zlín Film Fest. I place this festival in the broader context of the rise and development of film culture in Zlín. I mention previous film festivals that have been held in Zlín. Furthermore, I divide the development of the Zlín Film Festival into three time periods: before the fall of the Iron Curtain (1961 – 1989), the period just after the fall of the communist regime (1990 – 1992) and the recent period (1993 – present).

In the third chapter I present the results of my research. At the beginning of the chapter, I describe the research method, then I present the number of Dutch films and their presence in the film sections. I then list the directors of the largest number of Dutch films, the awards given to Dutch films and the participation of Dutch films in the festival during the years 2006 to 2022.

I conclude the thesis with a summary of the most important discoveries. The research shows that 181 Dutch films were screened at the Zlín Film Festival during the period under study, of which 43 were co-produced with other countries. Dutch films appeared in various competition and non-competition film sections. At the 47th edition of the festival (2007), the *Days of Dutch Cinema* took place as part of the informative *Days of World Cinema* section.

There were 18 Dutch films awarded at the festival, winning a total of 24 prizes. Most of the prizes, namely 6, went to films directed by Mischa Kamp.

Between 2006 and 2022, 4,818 films from 111 countries participated at the Zlín Film Fest. Among them were 125 Dutch films shown without co-production which is the 14th largest number of films shown. The highest number of films presented was from the Czech Republic.

Further research could determine whether Dutch films shown in Zlín have also appeared at other film festivals in the Czech Republic. Moreover, it would be interesting to compare the

themes of Dutch films with the themes of Czech films screened at the festival in the same period (1993 – 2022).

LITERATUUR EN BRONNEN

Literatuur

Barešová/Chromková 2018 – Marie Barešová en Kateřina Chromková: *Filmový Zlín: soubor orálně-historických interview ve Sbírce zvukových záznamů NFA*, z.d. In: *Illuminace. The Journal of Film Theory, History, and Aesthetics*. Vol 30 (3) 2018: 109-117. Praha: Federation Internationale des Archives (FIAF).

Beekman 2020 – Bor Beekman: 'Jeugdfilmpionier Henk van der Linden: 'Géén knokfilms, en ook niks met vrouwen. Zo is het begonnen' ' In: *de Volkskrant*, 06.05.2020 [geraadpleegd 03.01.2022]

Bosma/Peters 2011 – Peter Bosma en Mette Peters: 'Dutch Animation Collection: a work in progress', z.d. In: *Animation Practice, Process & Production* 1 (1) 169-190.

BosBros 2023 – BosBros: 'Burny Bos', z.d. URL: <https://bosbros.com/over-filmproducent-bosbros/burny-bos/> [geraadpleegd 07.01.2023]

Brown 2017 – Noel Brown: *The Children's Film: Genre, Nation, and Narrative*. New York: Wallflower press 2017.

Cambridge Dictionary 2023 – 'drag queen, ' z.d. In: *Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus*. Cambridge: Cambridge University Press 2023. URL: <https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/drag-queen> [geraadpleegd 21.04.2022]

Cifej 2023 – 'History of CIFEJ. ' URL: <https://www.cifej.com/page/24/History-of-CIFEJ> [geraadpleegd 08.03.2023]

Cinekid 2023 – 'Geschiedenis van Cinekid ', z.d. URL: <https://cinekid.nl/nl/geschiedenis-van-cinekid> [geraadpleegd 18.01.2023]

Cowen 2020 – Eleanor Cowen: *Animation behind the Iron Curtain*. London: John Libbey Publishing Ltd 2020.

Cowie 1979 – Peter Cowie 1979: *Dutch Cinema*. London: The Tantivy Press 1979.

Černá 2018 – Barbora Černá: *Dramaturgie festivalu dětského filmu na příkladu proměny zlínského festivalu v letech 1989–2012*. Magisterská práce. Brno: Masarykova univerzita, Ústav filmu a audiovizuální kultury 2018.

ČSFD 2022 – Tsjechoslovaakse film database: ‘Sabine Veenendaal’, z.d. URL: <https://www.csfd.cz/tvurce/423676-sabine-veenendaal/biografie/> [geraadpleegd 25.12.2022]

Den Draak 2022 – Arie den Draak: ‘Joop Geesink: Film Pioneer’, z.d. In: *Dutch-Vintage-Animation.org* 2023. URL: <https://dutch-vintage-animation.org/en/12-tribute-site/44-joop-geesinks-dollywood-tribute-site> [geraadpleegd 09.01.2023]

Drunnen/Peters 10.01.1998 – Erik van Drunnen en Mette Peters: ‘The Netherlands Institute for Animation Film’, 10.01. (2) 1998. In: *Animation World Magazine* 1998. URL: <https://www.awn.com/mag/issue2.10/2.10pages/2.10netherlands.html> [geraadpleegd 06.02.2023]

Eisloeffe 2013 – Paul Eisloeffe: ‘A Brief History of the 16mm Film Format’, 07.01.2013. Nebraska Historical Society. In: *Iowa State University Digital Repository* vol. 41(1), artikel 7, 2013: 32-33.

EYE Film Instituut Nederland 2023 – ‘Anna en Bella’, z.d. In: <https://player.eyefilm.nl/nl/films/anna-en-bella> [geraadpleegd 20.01.2023]

FilmFest s.r.o. 2023 – ‘Profil festival’, z.d. URL: <https://www.zlinfest.cz/24816-profil-festivalu> [geraadpleegd 25.03.2023]

FilmForward 2022 – ‘Esther Schmidt’, z.d. URL: <https://filmforward.nl/en/team/esther-schmidt/> [geraadpleegd 25.12.2022]

Film Theory 2014 – ‘Counter Cinema’, 28.10.2014. URL: <https://www.filmtheory.org/counter-cinema/> [geraadpleegd 25.12.2022]

Glassman 2001 – Marc Glassman: *Seeing isn't believing: the film world of Paul Driessen*. In: *Wyndham Wise. Canadian Independent Film & Television Publishing Association* juli 2001: 8-13, Toronto. Database ProQuest LLC 2022.

Gloudemans 1991 – Ton Gloudemans: ‘Animatiefilm in Nederland’, z.d. In: *Jaarboek Mediageschiedenis* (3) 1991: 135.

Gloude-mans 2012 – Ton Gloude-mans: *Nederlandse animatiefilm in de periode 1991-2011. De animatiefilm vindt zichzelf opnieuw uit.* In: *Tijdschrift voor Mediageschiedenis* Vol. 15 (2) 2012: 26-56.

Hames 2000 – Peter Hames: ‘Czech cinema: From State Industry to Competition,’ Maart-Juni 2000. In: *Canadian Slavonic Papers* 42, ½.

Havel 2009 – Luděk Havel: ‘Filmový festival pracujících a jeho funkce v kulturní politice komunistického režimu, 1948–1989.’ In: *Iluminace: Časopis pro teorii, historii a estetiku filmu.* 2009 21, no.3 (75), p. 155–159.

Het Nederlands Filmfonds 2023 – Het Nederlands Filmfonds: ‘Over het Fonds’, z.d. URL: <https://www.filmfonds.nl/page/2633/over-het-fonds> [geraadpleegd 06.01.2023]

Hoogland 2020 – Grietje M. Hoogland: ‘The Separate Journeys of Two Parallel Animation Histories: An Analysis of the Differences in Distribution of Animations Made for Film and for Television in the Netherlands Between 1970–1989.’ In: *Journal For Medial History TMG* 23 (1/2) 2020.

Horák 2002 – Antonín Horák: *Světla a stíny zlínského filmu.* Vizovice: LÍPA Vizovice 2002.

Chalánková 2013 – Lucie Chalánková: ‘Zlín Film Festival a jeho síťová struktura.’ Magisterská práce. Olomouc: Katedra divadelných, filmových a mediálních studií, Univerzita Palackého v Olomouci 2013.

Kaboom Animation Festival 2023 – Kaboom Animation Festival: ‘Ons Verhaal’, z.d. URL: <https://www.kaboomfestival.nl/ourstory> [geraadpleegd 07.02.2023]

Kijkwijzer 2023 – Kijkwijzer: ‘Over ons’, z.d. URL: <https://www.kijkwijzer.nl/over-kijkwijzer/> [geraadpleegd 08.01.2023]

Kinderboeken.nl 2023 – ‘Mirjam Oldenhave,’ z.d. URL: <https://www.kinderboeken.nl/auteur/mirjam-oldenhave/> [geraadpleegd 29.03.2023]

Klos/Pinkavová 1984 – Elmar Klos en Hana Pinkavová: *Historie Gottwaldovského filmového studia v pohledu pamětníků, očima současníků a v dokumentech.* Praha: Československý filmový ústav 1984.

Klusáková 2007 – Veronika Klusáková: *Icon of Dutch Animation Gerrit van Dijk.* In: Catalogo van de 47e editie van het Zlín Film Festival 2007: 190. Zlín: Filmfest, s.r.o.

Letková 2017 – Alexandra Letková: *Jan Antonín Baťa – osud velkopodnikatel'a v povojnovom Československu*. In: *Historický časopis* 65 (3), p. 471-492. Historický ústav SAV 2017.

Madzia 2015 – Jiří Madzia: *Začalo to Ferdou Mravencem*. Zlín: FILMFEST, s.r.o. 2015.

Mandausová 21.02.2021 – Klára Mandausová: 'Krték mu vydělal 200 milionů. Dnes by výtvarník Zdeněk Miler oslavil stovku' 21.02.2021. In: *Forbes*. URL: <https://forbes.cz/otc-krtecka-by-dnes-oslavil-stovku-ani-dekadu-po-smrti-zdenka-milera-dedicove-nenasli-spolecnou-rec/> [geraadpleegd 10.02.2023]

Netherlands Film Commission 2023 – 'Knetter' z.d. In database van Netherlands Film Commission. URL: <https://filmcommission.nl/database/production/knetter/> [geraadpleegd 12.04.2023]

NFF 2023 – Nederlands Film Festival: 'Als je begrijpt wat ik bedoel', z.d. URL: <https://www.filmfestival.nl/film/als-je-begrijpt-wat-ik-bedoel/> [geraadpleegd 11.01.2023]

Robinson 2016 – Chris Robinson: 'Animators Unearthed - Co Hoedeman', 19.12.2016. In: *Animation World Magazine*. URL: <https://www.awn.com/animationworld/animators-unearthed-co-hoedeman> [geraadpleegd 12.01.2023]

RTV NOORD 22.11.2017 – Z.n.: 'Karst van der M. misbruikte kinderen 'op grote schaal en structureel' ', 22.11.2017. URL: <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/186529/karst-van-der-m-misbruikte-kinderen-op-grote-schaal-en-structureel> [geraadpleegd 31.01.2023]

Schiphof 2004 – Tjeerd Schiphof: 'De slager keurt zelf het vlees. Hoe objectief is de Kijkwijzer?' In: *Boekman. Tijdschrift voor Kunst, Cultuur en Beleid* (60) 2004: 53.

Schmidt/Veenendaal 2011 – Esther Schmidt en Sabine Veenendaal: *Van Abeltje tot Zoop: over het succes van de Nederlandse jeugdfilm*. Amsterdam: Uitgeverij Hoogland & Van Klaveren 2011.

Schmidt/Veenendaal 2012 – Esther Schmidt en Sabine Veenendaal: *The Dutch Touch*. Alkmaar: EYE Film Institute Netherlands 2012.

Skopal 2007 – Lukáš Skopal: – 'Filmové studio Gottwaldov jako alternativní model výroby a estetické praxe.' In: *Illuminace* jaargang 19, 4 (68) 2007: 5-22.

Skupa 2008 – Lukáš Skupa: *Filmové studio Gottwaldov jako alternativní model výroby a estetické praxe*, z.d. In: *Illuminace. The Journal of Film Theory, History, and Aesthetics*. Vol 19 (4) 2008: 5-23. Praha: Národní filmový ústav.

Solbert e.a. 1954 – Oscar N. Solbert, Beaumont Newhall, James G. Card en Minor White: 'An 1887 Color Photograph.' In: *Journal of Photography of the George Eastman House* vol. 3 (5) mei 1954: 33-36.

Stejskal 2011 – Tomáš Stejskal: 'No vítě, pro děti/ Zlín Film Festival 2011' 06.08.2011. In: *Cinepur*. URL: <http://cinepur.cz/article.php?article=2110> [geraadpleegd 15.03.2023]

Stringer 2003 – Julian Stringer: 'Globální města a ekonomie mezinárodních filmových festivalů.' In: *Illuminace* 15 (2) 2003: 53-54.

Szűcs 2020 – Maja Szűcs: *George Pal, de vergeten Hongaarse Oscarwinnaar*. In: *Acta Neerlandica*. Debreceni University Press 2020: 53-77.

Taussig 2010 – Pavel Taussig: '50 festivalových let: Zlínské festivaly.' In: *Katalóg 50. ročníku Medzinárodného festivalu filmov pre deti a mládež*. 2010: 181.

Tibitzanl 1989 – Jiří Tibitzanl: *Panáčci na plátně*. Praha: Československý filmový ústav 1989.

Twaalhoven 2004 – Anita Twaalhoven: 'Het succes van de Nederlandse jeugdfilm: trend of tijdelijk?', z.d. In: *Boekmanstichting. Kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid* 2004: 48-50.

Valentová 2000 – Monika Valentová: *Zlín opět ožívá filmem!* In: *Cinema*, 2000 (5), p. 29. Praha 2000.

Van Nieuwenhoven e.a. 2007 – J. van Nieuwenhoven, R. Albers, K. Dibbets, J. P. Ekker, B. Hogenkamp, S. de Leeuw, A. de Ronde, H. de Wit: *Canon van de Nederlandse film*. Utrecht: Stichting Nederlands Film Festival 2007.

Verschuren 1986 – Herman Verschuren: 'Dick Laan.' In: *Lexicon jeugdliteratuur* (11) 1986: 1-2. URL: https://www.dbnl.org/tekst/coil001lexi01_01/lvdj00603.php [geraadpleegd 29.12.2022]

Visser 2022 – Arjan Visser: 'Filmproducent Burny Bos: Het zou jammer zijn als ik nu doodging, want ik wil nog zo veel doen.' In: *Trouw* 18.12.2022. URL: <https://www.trouw.nl/cultuur-media/filmproducent-burny-bos-het-zou-jammer-zijn-als-ik-nu->

[doodging-want-ik-wil-nog-zo-veel-doen~b09be599/?referrer=https%3A%2F%2Fduckduckgo.com%2F](https://www.doodging-want-ik-wil-nog-zo-veel-doen~b09be599/?referrer=https%3A%2F%2Fduckduckgo.com%2F) [geraadpleegd 07.01.2023]

Vysekalová 1990 – Jitka Vysekalová: *30 ročníků festivalu pro děti Zlín*. Praha: Festival filmů pro děti v Československém filmovém ústavu 1990.

Wallek 2010 – Miroslav Wallek: *Mediální obraz Film Festivalu Zlín*. Magisterská práce. Praha: Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Univerzita Karlova v Praze 2010.

Wijma-van der Laan 1988 – Marleen Wijma-van der Laan: 'C. Joh. Kieviet', z.d. In: *Lexicon jeugdliteratuur* (17) 1988: 1-2. URL: https://www.dbnl.org/tekst/coil001lexi01_01/lvdj00530.php [geraadpleegd 31.12.2022]

Wojcik-Andrews 2000 – Ian Wojcik-Andrews: *Children's Films: History, Ideology, Pedagogy, Theory*. New York & London: Garland Publishing, Inc. 2000.

Zlin Film Office 2023 – 'Zlínské filmové ateliéry.' URL: <https://www.zlinfilmoffice.cz/lokace/filmove-ateliery>

Z.n. 1986 – Z.n.: 'The perpetually young Gottwaldov Studios.' In: *Czechoslovak Film* 39(4): 1986: 1-3.

Z.n. 2013 – 'Geen doorstart Instituut voor Animatiefilm' 12.09.2013. In: *Het Parool*. URL: <https://www.parool.nl/kunst-media/geen-doorstart-instituut-voor-animatiefilm~b4093a95/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.cz%2F> [geraadpleegd 06.02.2023]

Z.n. 2018 – '[Interview] Erik Tijman (Cinekid): Kinderen zijn een onderschatte doelgroep,' 22.10.2018. URL: [https://www.nederlandsmedianieuws.nl/bioscoop/bioscoop-interviews/Interview-Erik-Tijman-\(Cinekid\)-Kinderen-zijn-een-onderschatte-doelgroep/](https://www.nederlandsmedianieuws.nl/bioscoop/bioscoop-interviews/Interview-Erik-Tijman-(Cinekid)-Kinderen-zijn-een-onderschatte-doelgroep/) [geraadpleegd 27.02.2023]

Andersoortige bronnen

Catalogen

Catalogoog van de 36^e editie van het Zlín Film Festival 1996

Catalogoog van de 39^e editie van het Zlín Film Festival 1999

Catalogoog van de 40^e editie van het Zlín Film Festival 2000

Catalogoog van de 41^e editie van het Zlín Film Festival 2001

Catalogoog van de 43^e editie van het Zlín Film Festival 2003

Catalogoog van de 44^e editie van het Zlín Film Festival 2004

Catalogoog van de 45^e editie van het Zlín Film Festival 2005

Catalogoog van de 46^e editie van het Zlín Film Festival 2006

Catalogoog van de 47^e editie van het Zlín Film Festival 2007

Catalogoog van de 48^e editie van het Zlín Film Festival 2008

Catalogoog van de 49^e editie van het Zlín Film Festival 2009

Catalogoog van de 50^e editie van het Zlín Film Festival 2010

Catalogoog van de 51^e editie van het Zlín Film Festival 2011

Catalogoog van de 52^e editie van het Zlín Film Festival 2012

Catalogoog van de 53^e editie van het Zlín Film Festival 2013

Catalogoog van de 54^e editie van het Zlín Film Festival 2014

Catalogoog van de 55^e editie van het Zlín Film Festival 2015

Catalogoog van de 56^e editie van het Zlín Film Festival 2016

Catalogoog van de 57^e editie van het Zlín Film Festival 2017

Catalogoog van de 58^e editie van het Zlín Film Festival 2018

Catalogoog van de 59^e editie van het Zlín Film Festival 2019

Catalogoog van de 60^e editie van het Zlín Film Festival 2020

Catalogoog van de 61^e editie van het Zlín Film Festival 2021

Catalogoog van de 62^e editie van het Zlín Film Festival 2022

Films

Geelen e.a. 1983 – Harrie Geelen, Bjørn Frank Jensen en Bert Kroon, reg.: *Als je begrijpt wat ik bedoel*. Nederland: Rob Houwer's Verenigde Nederlandsche Filmcompagnie B.V.

Hooft/Vink 2008 – Albert 't Hooft en Paco VinkVink, reg.: *Paultje en de Draak*. Nederland: Luster Productions 2008.

Job, Joris & Marieke 2014 – Job, Joris & Marieke, reg.: *A Single Life*. Nederland: Klik! Distribution Service 2014.

Kamp 2013 – Mischa Kamp, reg.: *Boys*. Nederland: Peadillo Pictures 2013.

Koelewijn 2021 – Olaf Koelewijn, reg.: [*Henk van der Linden, de pionier van de kinderfilms*](#). Nederland: Olaf Koelewijn Videoprodukties 2021.

Kuipers 2005a – Frodo Kuipers, reg.: *Street*. Nederland: Nederlandse Instituut voor Animatiefilm 2015.

Kuipers 2005b – Frodo Kuipers, reg.: *Schipwrecked*. Nederland: Nederlandse Instituut voor Animatiefilm 2015.

Kuipers 2010 – Frodo Kuipers, reg.: *Bricks*. Nederland: Animatiestudio Mosquito 2010.

Moesker 1997 – Christa Moesker, reg.: *Sientje*. Nederland: Nederlandse Instituut voor Animatiefilm 1997.

Pal 1934 – George Pal, reg.: *Het Aetherschip*. Nederland: Palstudio 1934.

Schoenmaker 2010 – Patrick Schoenmaker, reg.: *The Itch*. Nederland: Het Nederlands Filmfonds en Hogeschool voor de kunsten Utrecht 2010.

Audiomateriaal

Radio Wave 01.06.2007 – ‘Mezanin, Host – Gerrit van Dijk.’ URL: <https://www.mujrozhlas.cz/mezanin/host-gerrit-van-dijk> [geraadpleegd 31.03.2023]

Verantwoording afbeeldingen

Afbeelding 1. *De beloning van Hi (1917)* © EYE Film Instituut. URL: <https://ilibrariana.wordpress.com/2014/07/08/dick-laabn-en-pinkeltje-in-100-illustraties/>
[geraadpleegd 31.12.2022]

Afbeelding 2. *Avonturen van Pietje Bell (1964)* © Sabine Veenendaal, Esther Schmidt 2012: *The Dutch Touch*, p. 17

Afbeelding 3. *Als je begrijpt wat ik bedoel (1983)* © [Arnold van Oostrum](#), 22.12.2005. URL: <https://allesoverfilm.nl/recensies/2255/als-je-begrijpt-wat-ik-bedoel/dvd/> [geraadpleegd 11.1.2023]

Afbeelding 4. *Filmmakers in Gottwaldov Studios* © Otto Kamenský, Czechoslovak Film 1986, 39 (4). Praha: Czechoslovak Film 1986, p. 1.

Afbeelding 5. *De tweede editie van het filmfestival met Velké kino (Grand bioscoop) in de achtergrond* © Lucie Chalánková 2010: *Vznik a vývoj filmového festivalu pro děti a mládež ve Zlíně*, p. 63, bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci: Katedra divadelných, filmových a mediálních studií 2010.

Lijst van afkortingen

AFG – Afghanistan

ARE – Verenigde Arabische Emiraten

AUS – Australië

BEL – België

BIH – Bosnië en Herzegovina

CZE – Tsjechië

DEU – Duitsland

DNK – Denemarken

FIN – Finland

FRA - Frankrijk

GBR – Verenigde Koninkrijk

GRC – Griekenland

HUN – Hongarije

IRL – Ierland

IRN – Iran

IRQ – Irak

ISL – Israël

ITA – Italië

LUX – Luxemburg

MEX – Mexico

NLD – Nederland

NOR – Noorwegen

PHL – Filipijnen

POL – Polen

PRT – Portugal

PSE – Palestina

QAT – Qatar

SWE – Zweden

TUR – Turkije

URY – Uruguay

Lijst met bijlagen

- Bijlage 1   Tabel met onderzoeksresultaten
- Bijlage 2   Aantal films bij gekozen festivaledities (2006-2022)
- Bijlage 3   Aantal Nederlandse films gemaakt in coproductie (2006-2022)

Bijlage 1 Tabel met onderzoeksresultaten

Festival- editie	Filmnaam	Sectie	Land	Productie jaar	Lengte	Regisseur
62	Strijder	International Competition of Feature Films in the Junior Category	NLD, DEU	2022	90'	Camiel Schouwenaar
62	Where is Anne Frank?	International Competition of Feature Films in the Junior Category	BEL, FRA, ISL, LUX, NLD	2021	99'	Ari Folman
62	Piece of Art	International Competition of Short Animated Films for Children	NLD	2022	2'	Erik Verkerk, Joost van den Bosch
62	The Cloudmaker	International Competition of Short Animated Films for Children	NLD	2020	4'	Hanna van Niekerk
62	KunstSTUK	International Competition of Short Animated Films for Children	NLD	2022	2'	Erik Verkerk & Joost van den Bosch
62	Bristles	International Competition of Short Animated Films for Children	NLD	2022	2'	Quentin Haberham
62	Aeronaut	International Competition of Short Animated	NLD	2022	2'	Leon Golterman

		Films for Children				
62	Swop – tandarts	International Competition of Short Animated Films for Children	NLD	2022	10'	Job, Joris & Marieke
62	Reflection	International Competition of Short Animated Films for Children	NLD	2021	4'	Sanna de Vries
62	Shabu	Competition of European Documentary Films for Young Audience	BEL, NLD	2021	75'	Shamira Raphaëla
62	Captain Nova	Festival Classics - World Children's Film Panorama	NLD	2021	85'	Maurice Trouwborst
62	Best Birthday Ever	Festival Classics - World Children's Film Panorama	DEU, NLD, SWE	2021	75'	Michael Ekblad
62	Charlie Cooper – the Egg Mystery	Festival Classics - World Children's Film Panorama	NLD	2021	80'	Mans van den Berg
62	When Pomegranates Howl	Festival Classics - Festival Laurels from Around The World	AFG, AUS, IRN, NLD	2020	80'	Granaz Moussavi
62	The Miracle Basket	Festival Classics	NLD	2021	14'	Abner Preis
61	School Garden	Competition of European	NLD	2020	60'	Mark Verkerk

		Documentary Films for Children and Youth				
61	Dragon Girl	International Competition of Feature Films in the Children's Category	NOR, NLD, CZE	2020	82'	Katarina Launing
61	Ink	International Competition of Short Animated Films for Children:	NLD	2021	2'	Erik Verkerk, Joost van den Bosch
61	Waarom bleef je niet voor mij?	International Competition of Student Films Zlín Dog - Documentary Films	NLD	2020	25'	Milou Gevers
61	Sihja, the Rebel Fairy	Festival Classics	FIN, NLD, NOR	2021	89'	Maria Pyykkó
61	De Club van Lelijke Kinderen	Feature Film	NLD	2019	90'	Jonathan Elbers
60	Boy 7	Back to the Future	BEL, HUN, NLD	2015	90'	Lourens Blok
60	More Human Than Human	Back to the Future	BEL, NLD	2018	79'	Tommy Pallotta, Femke Wolting
60	Kruimeltje en de strijd om de goudmijn	Festival Classics	NLD	2020	78'	Diede in 't Veld
60	Jackie & Oopjen	Festival Classics	NLD	2020	90'	Annemarie van de Mond
60	De Club van Lelijke Kinderen	Festival Classics	NLD	2019	90'	Jonathan Elbers
60	Sunburned	International Competition of Feature Films for Youth	DEU, NLD, POL	2019	94'	Carolina Hellsgård
60	Blind Date	International Competition of	NLD	2019	2'	Camiel Schouwenaar

		Animated Films for Children				
60	Under the Skin	International Competition of Student Films Zlín Dog - Feature Films	NLD	2019	20'	Emma Branderhorst
60	Shalky	International Competition of Student Films Zlín Dog - Feature Films	NLD	2019	25'	Lance Hossein Tangestani
60	PolarBarry – Let's Break the Ice!! – Vlog #207	International Competition of Student Films Zlín Dog - Documentary Films	NLD, GBR	2019	5'	Wouter Dijkstra
59	Mijn bijzonder rare week met Tess	International Competition of Feature Films for Children	NLD, DEU	2019	82'	Steven Wouterlood
59	Vechtmeisje	International Competition of Feature Films for Youth	NLD, BEL	2018	84'	Johan Timmers
59	Take Me Somewhere Nice	Competition of European First Feature Films	BIH, NLD	2018	91'	Ena Sendijarević
59	Hiernamaals	Competition of European First Feature Films	NLD	2018	93'	Willem Bosch
59	Cycle	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2018	2'	Sophie Olga de Jong, Sytske Kok
59	Streetkids United 3 – The Road To Moscow	Competition of European Documentary Films for Children and Youth	NLD	2019	60'	Jacco Groen, Jamillah van der Hulst)

59	Ma'MaQueen	International Competition of Student Films Zlín Dog – Documentary Films	NLD	2017	17'	Esmée van Loon
59	The Last Male on Earth	Discover & Explore – Nature	BEL, NLD	2019	72'	Floor van der Meulen
59	Binti	Festival Classics	BEL, NLD	2018	90'	Frederike Migom
59	Zomer zonder Mama	Festival Classics	NLD	2019	68'	Sanne Vogel
59	Bears Love Me!	Festival Classics	NLD	2019	85'	Eva M.C. Zanen
59	Taiki	Festival Classics	NLD	2018	86'	Mirjam de With
59	Kapsalon Romy	Festival Classics	NLD, DEU	2019	92'	Mischa Kamp
58	Wij	Competition of European First Feature Films	NLD, BEL	2018	100'	Rene Eller
58	Sirene	International Competition of Student Films Zlín Dog – Feature Films	NLD	2017	26'	Zara Dwinger
58	Broers	Festival Classics	NLD	2017	106'	Bram Schouw
58	Dikkertje Dap	Festival Classics	NLD, BEL, DEU	2017	75'	Barbara Bredero
57	Cloudboy	International Competition of Feature Films for Children	BEL, SWE, NOR, NLD	2017	78'	Meikeminne Clinckspoor
57	Where's Ronald?	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2016	6'	Jorn Leeuwerink, Emma van Dam, Robin Aerts
57	Scrambled	International Competition of Animated	NLD	2017	7'	Bastiaan Schravendeel

		Films for Children				
57	Sabaku	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2016	3'	Marlies van der Wel
57	Kappen!	Festival Classics	NLD	2016	104'	Tessa Schram
57	Uilenbal	Festival Classics	NLD	2016	80'	Simone van Dusseldorp
57	Storm: Letters van Vuur	Festival Classics	NLD, BEL, LUX	2016	105'	Dennis Bots
57	Heart Beat	Festival Classics	NLD	2016	90'	Hans Somers
56	The Idol	International Competition of Feature Films for Youth	PSE, GBR, QAT, NLD, ARE	2015	100'	Hany Abu-Assad
56	Ballone di Cannone	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2015	9'	Frodo Kuipers
56	Zeezucht	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2015	12'	Marlies van der Wel
56	Nasser	International Competition of Student Films Zlín Dog - Feature Films	NLD	2015	19'	Melissa Martens
56	Blindelings	Screening Room	NLD	2014	2'	Joanne van der Weg
56	A Single Life	Screening Room	NLD	2014	2'	Job, Joris & Marieke
56	De Boskamp's	Festival Classics	NLD	2015	105'	Arne Toonen
55	Pijnstillers	International Competition of Feature Films for Youth	NLD	2014	100'	Tessa Schram

55	Nena	International Competition of European First Films	NLD	2014	94'	Saskia Diesing
55	Dorsvloer vol Confetti	International Competition of European First Films	NLD	2014	94'	Tallulah H. Schwab
55	Bears on the Road	International Competition of Student Films Zlín Dog - Animated Films	NLD	2014	4'	Nadia Meezen
55	The Legend of Longwood	Festival Classics	NLD, IRL, DEU	2014	99'	Lisa Mulcahy
55	Wiplala	Festival Classics	NLD	2014	100'	Tim Oliehoek
55	Het leven volgens Nino	Festival Classics	NLD	2014	77'	Simone van Dusseldorp
54	Midden in de winternacht	International Competition of Feature Films for Children	NLD	2013	81'	Lourens Blok
54	Jongens	International Competition of Feature Films for Youth	NLD	2013	78'	Mischa Kamp
54	Mavi Dalga	International Competition of European First Films	TUR, DEU, NLD, GRC	2013	97'	Zeynep Dadak, Merve Kayan
54	History of Pets	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2013	5'	Kris Genijn
54	As Boys Grow	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2013	4'	Charlotte van Otterloo
54	Forever Mime	International Competition of Animated	NLD	2013	7'	Michael Visser

		Films for Children				
54	De Tumbliës	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2013	5'	Patrick Raats
54	Trampoline	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2013	3'	Maarten Koopman
54	Little Freak	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2013	3'	Edwin Schaap
54	Finn	Festival Classics	NLD	2013	90'	Frans Weisz
54	Niks Aan De Hand	Festival Classics	NLD	2013	78'	Joost Ranzijn
54	Bouwdorp	Festival Classics	NLD	2014	87'	Margien Rogaar
54	Kankerlijers	Festival Classics	NLD	2014	92'	Lodewijk Crijs
54	Hemel op Aarde	Festival Classics	NLD	2013	102'	Pieter Kuijpers
54	Mees Kees op Kamp	Festival Classics	NLD	2013	78'	Barbara Bredero
54	Children of God	In the Shadow of War	IRQ, GBR, NLD, HUN	2013	10'	Ahmed Yassin
54	Children of War	In the Shadow of War	IRQ, GBR, NLD, HUN	2013	10'	Medoo Ali
54	War Canister	In the Shadow of War	IRQ, GBR, NLD, HUN	2013	11'	Yahya Al Allaq
54	Nesma's Birds	In the Shadow of War	IRQ, GBR, NLD, HUN	2013	8'	Najwan Ali, Medoo Ali
54	Lipstick	In the Shadow of War	IRQ, GBR, NLD, HUN	2013	9'	Luay Fadhil Abbas
54	Happy Birthday	In the Shadow of War	IRQ, GBR, NLD, HUN	2013	8'	Mohanad Hayal
53	Tanta Agua	International Competition of	URY, MEX, NLD, DEU	2013	102'	Ana Guevara Pose, Leticia Jorge Romero

		Feature Films for Youth				
53	Lilet Never Happened	International Competition of European First Films	NLD, GBR, PHL	2012	105'	Jacco Groen
53	Milo	International Competition of European First Films	NLD	2012	93'	Berend Boorsma, Roel Boorsma
53	Granny Lane	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2012	3'	Daniel Dugour
53	Picknick met Taart	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2012	6'	Tom Van Gestel, Mascha Halberstad, Mercedes Marro
53	Spellbreaker	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2013	4'	Janis Joy Epping, Diana van Houten
53	Idioterne	Days of Danish Cinema	DNK, SWE, DEU, FRA, NLD, ITA	1998	117'	Lars von Trier
53	Breaking the Waves	Days of Danish Cinema	DNK, FIN, FRA, ITA, NLD, NOR, SWE, DEU	1996	158'	Lars von Trier
53	Brammetje Baas	Informative Sections – Panorama	NLD	2012	83'	Anna van der Heide
53	Nono, Het Zigzag Kind	Informative Sections – Panorama	NLD	2012	95'	Vincent Bal
53	De Groeten van Mike	Informative Sections – Panorama	NLD	2012	81'	Maria Peters

53	Mees Kees	Informative Sections – Panorama	NLD	2012	81'	Barbara Bredero
52	Dik Trom	International Competition of Feature Films for Children	NLD	2010	85'	Arne Toonen
52	Nu Ken je het toch al	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2011	3'	Bastiaan Schravendeel
52	The Itch	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2011	6'	Patrick Schoemaker
52	Boer Jansen	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2012	14'	Arjan Wilschut
52	Fata Morgana	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2011	5'	Frodo Kuipers
52	Koffie	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2012	5'	Sjaak Rood
52	Dolfje Weerwolfje	Panorama	NLD	2011	95'	Joram Lürsen
52	Tony 10	Panorama	NLD	2012	90'	Mischa Kamp
52	Lena	Night Horizons	NLD, BEL	2011	119'	Christophe van Rompaey
51	Bricks	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2010	5'	Frodo Kuipers
51	Os olhos do farol	International Competition of Animated	PRT, NLD	2010	15'	Pedro Serrazina

		Films for Children				
51	Schemer	Night Horizons	NLD	2010	91'	Hanro Smitsman
50	De Indiaan	International Competition of Feature Films for Children	NLD	2009	80'	Ineke Houtman
50	Variété	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2009	5'	Roelof van den Bergh
50	Joy	Panorama	NLD	2010	78'	Mijke de Jong
50	IEP!	Panorama	NLD, BEL	2010	81'	Ellen Smit
50	Slim Pickings Fat Chances	Non-competitive animated films	NLD	2010	7'	David de Rooij, Jelle Brunt
50	Schoft	Night Horizons	NLD	2009	92'	Heinrich Dahms
49	De Zeven van Daran: De Strijd om Pareo Rots	International Competition of Feature Films for Children	NLD	2008	89'	Lourens Blok
49	Hoe Overleef Ik Mezelf?	International Competition of Feature Films for Children	NLD	2008	100'	Nicole van Kilsdonk
49	Kan door huid heen	International Competition of Full-Length European Debuts	NLD	2009	94'	Esther Rots
49	Adventures of Pim and Pom: The Nieces	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2008	5'	Gioia Smid
49	Kika & Bob: Safari	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2008	13'	Vincent Bal, Colette Bothof

49	Paultje en de Draak	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2008	24'	Albert 't Hooft, Paco Vink
49	De Zwemles	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2008	9'	Danny De Vent
49	Volgens de Vogels	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2008	6'	Linde Faas
49	Ami	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2008	3'	Dominique Bongers
49	De Tumblië	International Competition of Animated Films for Children	NLD	2009	3'	Joris Oprins, Marieke Blaauw
49	De Brief voor de Koning	Informative Sections – Panorama	NLD	2008	107'	Pieter Verhoef
49	Morrison krijgt een zusje	Informative Sections – Panorama	NLD	2008	70'	Barbara Bredero
49	De Scheepsjongens von Bontekoe	Informative Sections – Panorama	NLD	2007	135'	Steven de Jong
49	Kikkerdril	Informative Sections – Panorama	NLD	2008	75'	Simone van Dusseldorp
49	Reporters uit de West	Informative Sections – Documentary Film	NLD	2008	28'	Sherman de Jesus
48	Waar is het Paard van Sinterklaas?	International Competition of Feature Films for Children	NLD	2007	83'	Mischa Kamp

48	Abouna	Informative Sections – African Childhood	FRA, NLD	2002	84'	Mahamat-Saleh Haroun
47	Don	International Competition of Feature Films for Children	NLD	2005	93'	Arend Steenbergen
47	Kruistocht in spijkerbroek	International Competition of Feature Films for Youth	NLD, DEU, LUX, BEL	2006	120'	Ben Sombogaart
47	Afblijven	International Competition of Feature Films for Youth	NLD	2006	104'	Maria Peters
47	Langer Licht	International Competition of Full-Length European Debuts	NLD	2006	90'	David Lammers
47	Zoop in Africa	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	2005	90'	Johan Nijenhuis
47	Zoop in India	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	2006	90'	Johan Nijenhuis
47	Bollentjes Blues!	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	2006	92'	Karin Junger
47	Het Zakmes	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	1992	90'	Ben Sombogaart
47	Johan	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	2005	90'	Nicole van Kilsdonk
47	Kilkenny Cross	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	2006	90'	Eric Oosthoek

47	Mijn vader woont in Rio	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	1989	100'	Ben Sombogaart
47	De jongen die niet meer praatte	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	1996	108'	Ben Sombogaart
47	Het Schnitzelparadijs	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	2005	82'	Martin Koolhoven
47	Het Paard van Sinterklaas	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	2005	90'	Mischa Kamp
47	De tasjesdief	Informative Sections – Days of Dutch Cinema	NLD	1995	94'	Maria Peters
47	Dutch Touch	Informative Sections – Documentary Films	NLD	2006	73'	Ulrike Helmer
47	Mac & Roe	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	2006	3'	Elmar Kaan
47	Uitverkocht	Informative Section - Non-competitive animated films	NLD	2007	7'	Marie José van der Linden, Gerrit van Dijk
47	Schoffies	Informative Sections – Documentary Films	NLD	2006	59'	Marc van Fucht
47	Pretpark Nederland	Informative Sections – Documentary Films	NLD	2006	90'	Michiel van Erp
46	Knetter	International Competition of	NLD	2005	83'	Martin Koolhoven

		Feature Films for Children				
46	Bluebird	Informative Sections – Panorama	NLD	2004	83'	Mijke de Jong
46	De Griezibus	Informative Sections – Panorama	NLD	2005	100'	Pieter Kuijpers
46	Teddy	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	2005	3'	André Pergs
46	Street	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	2005	1'	Frodo Kuipers
46	Shipwrecked	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	2004	5'	Frodo Kuipers
46	Poes en de Maan	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	2005	5'	Suzanne Tuyman
45	In Oranje	International Competition of Feature Films for Youth	NLD	2004	95'	Joram Lürsen
45	Mein Bruder ist en Hund	Informative Sections – Panorama	DEU, GBR, NLD	2004	96'	Peter Timm
45	Snowfever	Informative Sections – Panorama	NLD	2004	95'	Pim van Hoeve
45	Pizza di Mario	International Competition of Animated	NLD	2004	3'	Saskia Pouw

		Films for Children and Youth				
44	Two of a Kind	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	2003	6'	Pascal Vermeersch
43	Science fiction	Feature Film for Children	NLD, BEL	2002	93'	Dany Deprez
43	Radio Umanak	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	2001	6'	Marie José van der Linden
41	Music for owl	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	1999	12'	Ties Poeth
41	Wie mag wat?	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	2000	11'	Femke Hoyng
41	Loc Light Louis	International Competition of Animated Films for Children and Youth	NLD	1999	3'	Ties Poeth
41	Gewoon doof	Informative Sections – Documentary Films	NLD	2000	40'	Leendert Pot
40	Der Ball	International Competition of Feature Films for Children	DEU, NLD, BEL	1999	85'	Dany Deprez
40	Vreemde vrienden	Informative Sections –	NLD	1997	30'	Kay Mastebroek

		Documentary Films				
40	Vissen voor school	Informative Sections – Documentary Films	NLD	1999	36'	Kay Mastenbroek
39	Sientje	International Competition of Animated Films for Children	NLD	1999	5'	Christa Moesker
36	De Andere Kant van de Tunnel	onbekende categorie	NLD	1994	85'	Bob Entrop

Bijlage 2 Aantal films bij gekozen festivaledities (2006-2022)

Festivaleditie (Jaar)	Totaal aantal films
46 ^e (2006)	195
47 ^e (2007)	191
48 ^e (2008)	288
49 ^e (2009)	305
50 ^e (2010)	336
51 ^e (2011)	213
52 ^e (2012)	208
53 ^e (2013)	269
54 ^e (2014)	327
55 ^e (2015)	398
56 ^e (2016)	335
57 ^e (2017)	319
58 ^e (2018)	312
59 ^e (2019)	293
60 ^e (2020)	301
61 ^e (2021)	277
62 ^e (2022)	251

Bijlage 3 Aantal Nederlandse films gemaakt in coproductie (2006-2022)

Coproductie	Aantal films
NLD, BEL	8
IRQ,GBR, NLD, HUN	6
NLD, DEU	3
AFG, AUS, IRN, NLD	1
BEL, FRA, ISL, LUX, NLD	1
BEL, HUN, NLD	1
BEL, NLD	1
BEL, SWE, NOR, NLD	1
BIH, NLD	1
DNK, FIN, FRA, ITA, NLD, NOR, SWE, DEU	1
DNK, SWE, DEU, FRA, NLD, ITA	1
FIN, NLD, NOR	1
FRA, NLD	1
DEU, NLD, BEL	1
DEU, NLD, POL	1
DEU, NLD, SWE	1
DEU, GBR, NLD	1
NLD, BEL, DEU	1
NLD, BEL, LUX	1
NLD, DEU, LUX, BEL	1
NLD, IRL, DEU	1
NLD, GBR, PHL	1
NLD, GBR	1
NOR, NLD, CZE	1
PSE, GBR, QAT, NLD, ARE	1
PRT, NLD	1
TUR, DEU, NLD, GRC	1
URY, MEX, NLD, DEU	1

Anotatie

Jméno autora: Alžbeta Oslancová

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra nederlandistiky

Název magisterské práce: Nederlandse Kinderfilms op het Zlín Film Festival

Anglický název bakalářské práce: Dutch Children's Films at the Zlín Film Festival

Český název bakalářské práce: Nizozemské dětské filmy na Zlín Film Festivalu

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Kateřina Křížová, Ph.D.

Počet znaků (bez mezer): 101 957

Počet stránek: 96

Počet příloh: 3

Počet použitých titulů:

- a) literární zdroje: 36
- b) internetové zdroje: 27
- c) festivalové katalogy: 24
- d) filmy: 11
- e) zvukové záznamy: 1

Klíčová slova: dětský film, Nizozemsko, filmový festival, Zlín, filmový archiv, festivalové katalogy

Krátká charakteristika: Tato práce se zaměřuje na analýzu nizozemských dětských filmů promítaných na Zlínském filmovém festivalu v letech 1993–2022. Hraný a animovaný film pro děti je uveden do širšího kontextu vývoje dětského filmu v Nizozemsku. Zlínský filmový festival je představen v rámci vývoje filmové kultury ve Zlíně. V závěru práce uvádím, že v daném období bylo na festivalu promítnuto 181 nizozemských dětských filmů, z nichž 18 získalo ve Zlíně ocenění. Mezi oceněnými filmy převažovala silná sociální témata.